

**PARENTBANK – Повишаване на
социалното включване на самотни
родители с ниски доходи**

Номер на проекта: 2019-1-RO01-KA204-063798

**Интелектуален продукт 1:
Програма за обучение на професионалисти,
които подкрепят самотни родители, в
преподаването на грамотност, численост,
предприемачески и цифрови умения**

“Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на настоящата публикация не представлява одобрение на съдържанието, което отразява гледните точки само на авторите и не може да се търси отговорност от Комисията за всяка употреба, която може да бъде използвана за информацията, съдържаща се в нея.”

Въведение	2
1. Проектно-базирано обучение.....	3
2. Общуване на роден език	11
3. Математическа компетентност и основни знания в областта на природните науки и технологиите.....	17
4. Дигитална компетентност.....	28
5. Инициативност и предприемачество...35	
6. Умения за учене	45
7. Обществени и граждански компетентности...55	
Пример за добра практика при работата със самотни родители...69	
Източници..70	

Въведение

PARENTBANK – „Повишаване на социалното включване на самотни родители с ниски доходи“ е проект за стратегическо партньорство в образованието за възрастни „Еразъм+“, финансиран от Европейската комисия чрез A.N.P.C.D.E.F.P. Продължителността на проекта е 2 години (2019-2021) - Номер на проекта: 2019-1-RO01-KA204-063798.

Тази нова европейска инициатива има за цел да улесни интеграцията на пазара на труда на самотни родители с ниски доходи чрез насърчаване на достъпа им до грижи за деца и други услуги, които вероятно не биха могли да си позволят.

Инициативата се основава на факта, че самотните родители са по-склонни да живеят в риск от бедност и социално изключване, като жените са най-засегнати, тъй като те съставляват почти 85% от всички самотни семейства в ЕС. По-конкретно, по-младите майки и жените с малки деца са най-слабо заетите родителски групи, докато колкото по-ниско е образованието на майката, толкова по-вероятно е да бъде в риск от бедност.

Предприемането на драстични мерки е необходимо, за да се помогне на самотни родители да се справят успешно с техните нужди и ежедневните предизвикателства. ParentBank ще проектира две програми за обучение; едната е за подобряване на уменията за самотни родители, а другата е за подобряване способността на професионалистите да насърчават пригодността за заетост на самотните родители, социално-образователното и личностното им развитие. Също така ще се създаде онлайн времева банка за родителски услуги, за да улесни обмена на услуги, които самотните родители не могат да си позволят (т.е. грижи за деца), като им даде възможност да търсят работа и семинари за обучение, което ще подобри стандарта им на живот.

Проекта ParentBank се осъществява в Гърция, Румъния, Литва, Испания, България и Хърватия от следните организации:

Asociatia Habilitas CRFP (координатор) - Румъния,

КМОР – Гърция,

SIF – Литва,

Asociacion Caminos – Испания,

Parents' Association Step by Step – Хърватия, Сдружение „Знам и Мога“ - България.

Обхватът на тази учебна програма е да разработи и пилотира учебен план за професионалисти, които подкрепят нискоквалифицирани/образовани (самотни) родители, целящ да разшири/повиши компетентностите на професионалистите в преподаването на численост, предприемачество и цифрови умения (включително чрез използване на дигитални технологии), така че те да могат да осигурят специално обучение и подкрепа на самотните родители при развитието на тези умения и ключови компетенции, за да насърчат тяхната работоспособност и социално-образователното и личностно им развитие (което също така ще повиши социалното им включване).

1. Проектно-базирано обучение

Учебните цели на този модул са:

- а) разбиране на метода на проектно-базираното обучение.
- б) създаване на дейност по метода на проектно-базираното обучение.
- в) оценяване и разбиране на принципите на този метод.

Томас Маркъм (2011) описва проектно-базираното обучение (ПБО) по този начин: „ПБО интегрира знанието и работата. Участниците научават знания и елементи от основната учебна програма, но също така прилагат това, което знаят, за да решат автентични проблеми и да дадат резултати, които имат значение. Участниците в ПБО се възползват от дигиталните инструменти за производство на висококачествени продукти за съвместна работа. ПБО пренасочва образованието към обучаващите се, а не на учебната програма - промяна, наложена от глобалния свят, която възнаграждава нематериални активи като шофиране, страст, креативност, съпричастност и устойчивост. Те не могат да се преподават от учебник, но трябва да бъдат активирани чрез опит. ”

Проектно-базираното обучение (ПБО) е метод на преподаване, при който участниците учат чрез активно включване в реални и лично значими проекти. ПБО или проектно-базираното обучение е метод на обучение, при който участниците определят проблем в реалния свят и разработват неговото решение. Участниците придобиват знания и умения, като работят за по-дълъг период

от време, за да проучат и да отговорят на един ангажиращ или сложен въпрос, проблем или предизвикателство.

1. ПБО предоставя на участниците възможности за използване на технологии

Повечето участници използват технологии и приложения почти всеки ден. Те са запознати и се наслаждават на използването на разнообразни технологични инструменти. Технологичните инструменти могат да се окажат отлично приложими при проектно-базираното обучение. С тези инструменти и приложения учителите и участниците могат да намерят подходящите ресурси, информация, да създават продукти и да си сътрудничат по-ефективно. Те дори могат да достигнат до общности, експерти и партньори.

2. ПБО насърчава ученето през целия живот

Тъй като технологията присъства, използването ѝ позволява на участниците, учителите и ръководителите да достигнат отвъд училищната сграда. ПБО също така обучава участниците да поемат контрола върху своето обучение, което е първа стъпка от ученето през целия живот.

3. ПБО свързва участниците с реалния свят

Проектно-базираното обучение позволява на участниците да разрешават проблеми и да адресират важни за тях, техните общности и за света въпроси. Чрез ПБО участниците научават как да общуват с връстници и различни институции. Участниците са изложени на реални работни места, така че да развият своите кариерни интереси.

4. ПБО се поддава на формална и автентична оценка

Форматното оценяване позволява систематично да се документира напредъка и развитието на участника. Автентичната оценка се фокусира върху задълбоченото учене, задаването на задълбочени въпроси.

5. ПБО насърчава участниците да бъдат по-ангажирани и да учат активно

Фактът, че участниците работят по проект, който трябва да бъде ключът към решаването на проблем ги кара да участват по-активно. Истински проект ангажира ума и сърцата им. Това е от реално значение за ученето в световен мащаб.

6. ПБО изгражда умения за колеж, кариера и живот

Успехът в живота изисква повече от знания и умения. С ПБО участниците се научават как да поемат инициатива, да бъдат отговорни и да изградят добро отношение. Те се научават да изграждат увереността си, да решават проблеми, да работят в екипи и да комуникират идеи.

7. ПБО насърчава въображението и креативността

Когато трябва да се разреши проблем, е необходимо изобретателност и креативност. ПБО често се насочва към решаване на проблеми от световна класа затова е необходимо да се мисли извън рамките. Тъй като няма реални насоки, визуалният дизайн и създаването са много важни елементи в рамките на проектно-базираното обучение.

Проектно-базираното обучение е метод за преподаване, при който участниците придобиват знания и умения, като работят за продължителен период от време, за да проучат и да отговорят на автентичен, ангажиращ и сложен въпрос, проблем или предизвикателство.

Целите на висококачественото проектно-базирано обучение са:

- Научаване на знания и умения за академично съдържание.
- Развиване на уменията за успех на 21 век като критично мислене, решаване на проблеми, комуникация, сътрудничество и творчество/иновация.
- Това се постига чрез насочване на участниците да определят чрез научни проучвания от реалния свят (местен или глобален), разработване на решение, използвайки доказателство в подкрепа на твърдението и представяне на решението чрез мултимедия.

ПБО е текущият акт за едновременно изучаване на различни предмети. Проектно-базираното обучение набляга на учебните дейности, които са дългосрочни, интердисциплинарни и ориентирани към ученика. За разлика от традиционните дейности в класната стая, ръководени от учители, участниците често трябва да организират собствената си работа и да управляват собственото си време. Инструкцията, се различава от традиционното проучване по акцента си върху съвместната или индивидуална конструкция на артефактите на участниците, за да представи какво се научава.

Проектно-базираното обучение също дава възможност на участниците да изследват проблеми и предизвикателства, които имат приложения в реалния свят, увеличавайки възможността за дългосрочно запазване на умения и концепции.

Учениците показват какво учат, докато пътуват през единицата, взаимодействат с нейните уроци, сътрудничат помежду си и оценяват себе си и един друг. Те не просто вземат тест или произвеждат продукт в края, за да покажат своето обучение.

Основната идея на проектно-базираното обучение е, че проблемите в реалния свят привличат интереса на участниците и провокират сериозно мислене, докато участниците придобиват и прилагат нови знания в контекста на решаване на проблеми. Учителят играе ролята на ръководител, работи с участниците за задаване на полезни въпроси, структуриране на смислени задачи, обучава както развитието на знанието, така и социалните умения и внимателно оценява какво са научили участниците от опита. Типичните проекти представляват проблем за решаване (Кой е най-добрият начин за намаляване на замърсяването на глобално ниво?) Или явление за изследване (Какво причинява дъжд?). ПБО заменя други традиционни модели на преподаване, като лекции, учебници и дейности, ръководени от учебник, като предпочитан метод за преподаване на ключови теми в учебната програма. Това е инструктивна рамка, която позволява на учителите да улесняват и оценяват по-дълбоко разбиране, а не да стоят и да предоставят фактическа информация.

Проблеми в груповата динамика

ПБО е чудесна структура за участниците да практикуват сътрудничество в екипи. Изпълнено добре, груповата работа ръководи членовете на екипа, за да си помогнат взаимно да разберат съдържанието и да се справят със сложни задачи, изграждащи задълбочени познания по основните понятия.

Проблеми възникват, когато някои участници вършат по-голямата част от работата. Екипът си сътрудничи за това, че не работят заедно. Понякога това се случва, защото един или повече участници отказват да свършат работата. Друг път се случва, защото един или двама членове не искат да участват други, опасявайки се, че оценката им ще бъде намалена от участието на връстници, които им отнема повече време да възприемат нова информация.

Решение: Направете всички степенувани задачи индивидуални задачи - не давайте оценки за групова работа. Извличането на оценяването дава възможност на участниците да се съсредоточат върху работата, без да се притесняват, че усилията на връстниците могат да повлияят на техните оценки и насърчава всички участници да участват. Екипите работят заедно, за да събират данни и да изпълняват задачи с цел изграждане на разбиране чрез взаимна подкрепа. Участниците вземат резултатите от съвместната работа, за да завършат индивидуални оценки. В крайна сметка всеки обучаем трябва да покаже това, което знае и не знае.

Липса на ангажираност от страна на участниците

Липсата на интерес от участниците може да възникне, когато даден проект се държи като традиционна единица. Обща улика са видовете и предназначението на назначените продукти. Продуктите, представени в клас или публикувани на стените в училище, са добро начало, но въпреки това ПБО звено може да бъде толкова по-ценно за участниците, когато разработват отговори и продукти за човек, група или организация, които ще оценят крайните резултати.

Решение: Поставете акцент на публиката. Направете работата по проект публична. Дейна Лаур, автор на няколко книги за прилагането на ПБО, казва: „Използвайте експерти, за да проектирате предизвикателства и да предоставите обратна връзка на учащите.“

Поканете някой да каже на участниците колко тяхното търсене на решения или идеи ще бъде важно за този човек или организация. Срещата лице в лице или виртуално има значителен ефект, като дава на работата на участниците по-голяма цел. Можете да привлечете експерти или хора, засегнати от проблем, който участниците проучват, или да организирате видео разговори за тази цел. Ръководете участниците да видят себе си като работещи в професията, така че техните практики да са автентично свързани.

Ако е възможно, поканете тези източници да слушат лично или чрез видео срещи - докладите за напредъка на участниците и да дадат обратна връзка, след което участниците да представят проекта с презентация или публикация, предоставена на външната аудитория.

Участниците не са свикнали на активно учене

Много от участниците се чувстват като пасивни участници в образованието си - и много образователни преживявания ги водят до това - така че учителите, които искат да създадат въздействащ ПБО опит, първо трябва да ръководят участниците да поемат водеща роля в своето обучение.

Решение: Включете студентски глас над избор. Хората притежават своето обучение, когато вземат решения какво и как учат. Даването на избор е отправна точка, а не окончателно решение. Изборите се проектират от учителя. След като участниците проектират собствен избор в структурата на ПБО, те имат повече входни предложения, за да се изразят.

Предимства на ПБО

Твърде често традиционното обучение никога не излиза извън сферата на чисто академичното. Проектно-базираното обучение свързва участниците с реалния свят. ПБО подготвя участниците да приемат и посрещат предизвикателства в реалния свят, отразявайки това, което професионалистите правят всеки ден.

Вместо краткосрочни стратегии за запаметяване, ПБО предоставя възможност на участниците да се ангажират дълбоко с целевото съдържание, като се фокусира върху дългосрочното задържане. ПБО също подобрява отношението на учениците към образованието, благодарение на способността си да поддържа участниците ангажирани. Структурата на ПБО се поддава на изграждане на вътрешна мотивация, тъй като фокусира обучението на ученици около основен централен въпрос или проблем и смислен резултат.

В заключение, проектно-базираното обучение е фокусирано върху преподаването чрез ангажиране на участниците в проучването. Така участниците търсят решения на нетривиални проблеми, като задават въпроси, обсъждат идеи, правят прогнози, проектират планове и/или експерименти, събират и анализират данни, правят изводи, предават своите идеи и открития на други хора, задават нови въпроси и създават артефакти (например модел, доклад, видеокасата или компютърна програма).

Практически Упражнения

Цел: Участниците да основат онлайн банка за самотни родители като форма на социален бизнес

Продължителност: 4-6 часа

Материали: общи учебни материали, голямо пространство (или повече малки стаи), мобилни телефони или лаптопи и интернет връзка.

Въведение: Идеята на нашия проект е да създадем онлайн времева банка за родителски услуги под формата на социален бизнес. Това идва с различни предизвикателства и се надяваме, че заедно, в това обучение, ще им помогнем с появата на различни иновативни идеи.

Първа стъпка – Определяне на проблем

Проблемът би бил липса на време при самотни родители и нуждата им от подкрепа. Също така, може да говорите за различни предизвикателства, които да възникнат по време на прилагането на модела. Помислете за национални, регионални, местни и лични проблеми/предизвикателства, с които самотните родители се сблъскват в днешно време.

Втора стъпка – Проучване и определяне на проблема

След като участниците се съгласят по темата, трябва да направят проучвания. Това включва традиционно събиране на данни във вашата общност – проучвания, интервюта и т.н. Като проучванията трябва да помогнат за определянето на проблема и да покажат, че има нещо за решаване. Примерни въпроси, на които трябва да се отговори: какви са нуждите на самотните родители? Колко самотни родители има във вашата страна/град? Колко професионалисти работят с тях? Колко услуги има за тях?

Трета стъпка – Как да създадем онлайн банка за родителски услуги

- План за действие, който трябва да се разработи от участниците

Всеки екип ще трябва да проучи и да намери различни модели на времева банка. От тези модели всеки екип трябва да избере модел и да го адаптира към нуждите на самотните родители.

Четвърта стъпка – Как да превърнем онлайн банката за родителски услуги в социален бизнес – план за действие.

За превръщането на тази идея в бизнес план са необходими някои други решения за това как ще изглежда; какъв е бизнес плана; какви са необходимите стъпки; кой ще ръководи и т.н.

Пета стъпка – Направете презентация

В края на обучението всеки отбор ще представи своя модел на времевата банка, ще застъпи своята идея, която счита за най-добрата, ще отговори на зададени въпроси и ще представи своя план за действие.

Инструменти за оценка и наблюдение

За оценяване на ПБО, изпълнете следните стъпки:

- Отделете време за размисъл, индивидуално и в група.
- Споделете своите чувства и преживявания.
- Обсъдете какво би работило добре.
- Обсъдете какво трябва да се промени.
- Споделете идеи, които ще доведат до нови въпроси и проекти.

Може да използвате онлайн инструменти като: Mindmeister, Glogster, Myhistro, Pixton, Reeldirector, Animoto, VoiceThread, FotoBabble, Audioboo, Capzels, Dipity, Popplet,

2. Общуване на роден език

В този раздел професионалистите ще получат набор от умения и методи за насърчаване на комуникацията на майчиния език на самотните родители. Общуването на техния собствен език е първата стъпка в развитието на всякакъв вид взаимоотношения и/или бизнес, така че тази компетентност е тази, която трябва да се развие на първо място.

Общуването на роден език е способността да се изразяват и тълкуват понятия, мисли, чувства, факти и мнения както в устна, така и в писмена форма (слушане, говорене, четене и писане), както и да взаимодействат лингвистично по подходящ и творчески начин в пълен набор от обществени и културни контексти; в образованието и обучението, работата, дома и свободното време. Професионалистите трябва да притежават умения да общуват устно и писмено в различни комуникативни ситуации и да наблюдават и адаптират собствената си комуникация към изискванията на ситуацията. Тази компетентност включва и способностите за разграничаване и използване на различни видове текстове, за търсене, събиране и обработка на информация, за използване на помощни средства и за формулиране и изразяване на устни и писмени аргументи по убедителен начин, подходящ за контекста. Положителното отношение към общуването на майчиния език включва склонност към критичен и конструктивен диалог, оценка на естетическите качества и желание да се стремят към тях и интерес към взаимодействие с другите. Това предполага осъзнаване на въздействието на езика върху другите и необходимост от разбиране и използване на езика по положителен и социално отговорен начин (<http://keyconet.eun.org>).

Учебните цели на този модул са да :

- дадат указания и препоръки на професионалистите, които да подпомогнат за подобряването на комуникационните умения на самотни родители;
- предоставят на обучилите знания, умения, нагласи и ценности на ключовите компетенции (с фокус на общуването на роден език) и как работят заедно и се влияят един от друг.

Да можеш да общуваш добре е важно. Ще има различни хора, с които се налага общуването. Това включва семейство, приятели, съседи, колеги и др. Обменът на информация или предаването на информация, идеи или мисли от един човек на друг или от единия край до

другия е комуникация. Целта на комуникацията е да се разбере информацията. Каквото човек иска да каже на някого, трябва да бъде ясно разбрано, в противен случай самата цел на комуникацията ще бъде неуспешна.

В една организация комуникацията улеснява потока от информация и разбиране между различни хора и отдели чрез различни медии, използвайки всички канали и мрежи. Този поток от информация е жизненоважен за ефективността на управлението и вземането на решения като цяло. По този начин комуникацията помага да се разберат по-добре хората, премахвайки неразбирането и създавайки яснота на мислите и изражението, като възпитава хората.

Комуникацията може да бъде писмена или устна, формална, неформална и нагоре, надолу, хоризонтална, диагонална, междуличностна, интраличностна, междуведомствена, вътрешноорганизационна, т.е. общуването обединява хората. Живеем в общество, управлявано от информация, където комуникацията определя колко бързо се учим. Сътрудничеството и взаимодействието са в основата на това как работим заедно и може да определи конкурентното ни предимство. На човешко ниво нашите социални ресурси играят огромна роля за нашето щастие и благополучие в социалните ситуации и на работното място.

В тази част ще се съсредоточим върху упражненията за комуникация, съветите и триковете за развитие на умения, които практикуващите да използват при работата със самотни родители. Обикновено комуникацията се разглежда като „меко“ умение - защото не е лесно да се измери. Упражненията може да са индивидуални или групови, но целта е една и съща: те ни помагат да развием нашите междуличностни умения и да подобрим способността си да се свързваме. Позитивната психология подчертава важноста на общуването, тъй като „Общуването е много повече от самото говорене - въпреки че това е основна част от изграждането на взаимоотношения и трансфера на знания. За да разберем колко голямо е въздействието му, можем да се докоснем до някои от теорията. Изненадващо е, че да направите крачка назад, за да разгледате някаква теория, понякога може да бъде също толкова полезно, ако не и повече, отколкото „да продължите с нея“ (<https://positivepsychology.com>).

Съвети са осигуряване на благоприятна учебна среда

Първо, трябва да създадем оптимална среда за обучение, ако искаме максимално да подобрим своите умения; в този смисъл: (1) Комуникационните умения трябва да бъдат моделирани и практикувани, а не просто преподавани - кимване на опитното учене, което често се подчертава

при обучението за емоционална интелигентност (SEL) (Haertel et al., 2005; Kolb, 2014); (2) Комуникационните умения са най-добре усвоявани и практикувани в безопасна и подкрепяща среда, като проучванията показват, те са от основно значение за поведението на учене (Edmonson et al., 2004); (3) Конструктивната обратна връзка е полезна, но „само след като всички положителни коментари са изчерпани“ (Maguire & Pritchard, 2002: 699). Обратната връзка с връстници също е полезен източник за работа, що се отнася до трудовата ангажираност; като форма на социална подкрепа, може да помогне за стимулиране на нашето учене и развитие - което включва комуникационни умения (Bakker & Demerouti, 2007; Bakker et al., 2008).

Съвети за подобряване на комуникационните умения

Можем също да разгледаме бизнес литературата за допълнителна подкрепа на това, което сме определили по-рано като ключови комуникационни умения. Разбивайки ги на съвети, ето 4 доста широки начина, по които можем да подобрим комуникационните си умения, за да повишим ефективността и благосъстоянието си (<https://positivepsychology.com>).

Работете върху емоционално си възприятие

Възприемането на емоциите е ключов компонент на емоционалната интелигентна рамка на Майер и Саловей и обхваща способността да се четат невербалните сигнали на другите, както и техните потенциални настроения (Salovey & Mayer, 1990). На индивидуално ниво можем да използваме съзнателно това умение, за да преценим как се чувстват другите. Колегата ви е преуморен, може би? Сега ли е най-доброто възможно време да го помолите за помощ по дадена задача? Или забелязахте ли някой в ъгъла на стаята, който има желание да допринесе за срещата?

Практикувайте самосъзнание

Нашето невербално поведение и начинът, по който говорим са критични. Различните изследвания варират в зависимост от това доколко нашето планирано послание (и достоверност) е невербално, но е безспорно важно (DePaulo & Friedman, 1998; Knapp et al., 2013). Когато думите, които говорим, предават едно послание, а нашето тяло друго, рискуваме объркване и потенциално, застрашаваме желаното въздействие.

Дайте шанс на другите да се включат

Комуникацията е двупосочна улица. И както е посочил повече от един колективен изследовател, екипите са повече от сбора на техните части (Woolley et al., 2010). Когато се съберем като хора, се нуждаем от шанс да общуваме точно толкова, колкото се нуждаем от нашите „умници“, и по

същество, това се свежда до социалната чувствителност - емоционалното възприятие отново. Можем да разгледаме Leary Rose за повече информация за това как и защо, но този път съветът е да разберем кога да общуваме или да отстъпим (Leary, 2004).

Практикувайте слушане

Говоренето е форма на доставяне на съдържание и всъщност не е комуникация, освен ако не слушаме. Активното слушане включва взаимодействие с нашите колеги и внасяне на съпричастност към масата, за да се подобри качеството на нашия диалог. Понякога споменат заедно „рефлексивен въпрос“, той включва „рестартиране на перифразирана версия на съобщението на оратора, задаване на въпроси, когато е подходящо, и поддържане на умерено до високо невербално общуване“ (Weger Jr et al., 2014: 13). Помага ни да създадем повече яснота, да приемаме по-ефективно информацията и да развиваме отношенията си на работното място чрез съпричастни ангажименти (Nikolova et al., 2013).

Практически Упражнения

1. Какво чувате?

Тази игра е лесна за играене, но не толкова лесна за „победа“. Играта изисква пълно внимание и активно слушане на участниците. Съберете своята група от участници и раздайте лист хартия и химикал или молив на всеки играч. Кажете им, че ще им давате словесни инструкции за рисуване на обект, стъпка по стъпка. Например, можете да им дадете инструкции като: начертайте кръг в квадрата, така че да пасва точно в средата на квадрата. Пресечете 2 линии през кръга, разделяйки кръга на 4 равни части. Упражнението може да стане постепенно по-трудно с всяка инструкция и ако групата не е слушала внимателно инструкциите, няма да успее да изпълни успешно упражнението (<https://plentifun.com/>).

2. Оригами

Дайте по един лист хартия със стандартен размер (8,5 x 11) на всеки участник. Кажете на участниците, че ще им давате стъпка по стъпка инструкции как да сгънат листчето си във форма на оригами. Информирайте участниците, че трябва да държат очите и устата си затворени, докато следват инструкциите; не им е позволено да гледат листа или да задават разясняващи въпроси. Дайте на групата вашите инструкции как да сгънете хартията във формата на оригами по ваш избор. След като всички инструкции бъдат дадени, накарайте всички да отворят очите си и да сравнят формата си с предвидената форма.

3. Направете интервю

Целта на това упражнение е двойна. От една страна, участниците ще се научат как да структурират изречения в света на бизнеса (с предварително проучване на примери в Интернет), от друга, ще се подготвят за реална ситуация на интервю за работа и как да отговорят възможно най-успешно. Групата трябва да бъде разделена на няколко двойки. Един човек в екипа трябва да „играе“ ролята на работодателя, а другият е кандидатът. Работодателят трябва да подготви 10 въпроса, които ще зададе на кандидата, а кандидатът трябва да подготви 5 въпроса към работодателя. Водещият на упражнението ще слуша и след интервюто ще коментира добрите части както и части, над които трябва да се работи повече. В зависимост от времето за упражнения, ролите могат да се разменят.

4. Телефонни упражнения

Това класическо упражнение от Беки Норман (2018) в тренировъчната зона на Sift илюстрира защо слушането е толкова важно умение и защо не трябва да пренебрегваме каквито и да било възможности за подобряването му. Разделете вашата група на две равномерни линии. В противоположните краища на всеки ред шепнете фраза или кратко изречение на участника от края и му кажете да го предава, използвайки само шепоти, от един на друг. Участниците могат да повторят фразата или изречението само веднъж. Докато участниците са заети да предават съобщението до следващия човек на линия, пускате музика или ги включете в разговор, за да създадете бял шум. Това ще направи задачата малко по-трудна, но ще имитира условия в реалния живот, при които разсейванията изобилстват. Когато съобщенията са стигнали до края на всеки ред, накарайте последния човек, който получи съобщението във всеки ред, да докладва за това, което е чул. След това, накарайте първия човек да получи съобщението във всеки ред, да докладва оригиналното съобщение и да го сравни с окончателното получено съобщение.

Инструменти за оценка и наблюдение

Следното проучване е предназначено да оцени вашата комуникационна компетентност. Обмислете ежедневните си разговори в училище, на работа и в дома, когато попълвате анкетата. Няма верни или грешни отговори на твърденията. Закръглете отговора, като използвате предоставената скала за оценка. След като оцените всяко от анкетите твърдение, попълнете ръководството за оценяване.

1. По време на разговори често осъществявам зрителен контакт
1... 2...3...4...5
2. Често започвам нови теми по време на разговори
1...2...3...4...5
3. По време на разговори не чувствам нужда да прекъсвам човека, който говори
1... 2...3...4...5
4. Опитвам се да регулирам скоростта на речта си въз основа на аудиторията
1..2...3...4...5
5. Докато говоря, рядко нервнича или играя с неща (напр. молив, пръстени, коса и т.н.)
1... 2...3...4...5
6. Докато говоря, избягвам паузи, мълчания, употреби на „ъъ“ и т.н.
1... 2...3...4...5
7. Докато говоря, се опитвам да излъчвам вокална увереност (не твърде напрегнато или нервно звучене)
1... 2...3...4...5
8. По време на разговори задавам последващи въпроси
1... 2...3...4...5
9. Опитвам се да насърча хората, с които говоря, да се включат в темата на разговора
1... 2...3...4...5
10. Опитвам се да включа използването на хумор или истории в разговорите
1..2...3...4...5
11. По време на разговори се опитвам да не говоря твърде много за себе си
1..2...3...4...5
12. Опитвам се да контролирам силата на звука, с която говоря (нито твърде силно, нито твърде меко)
1... 2...3...4...5

Оценяване: Общ резултат

Сравнителни норми:

Общ резултат от 12 до 24 = Ниска комуникационна компетентност;

Общ резултат от 25 до 47 = Средна комуникационна компетентност;

Общ резултат от 48 до 60 = Висока комуникационна компетентност.

Тълкуване на резултата

Ако резултатът ви е в ниския диапазон, това може да означава, че имате нужда от подобряване на комуникационните си умения. Тъй като способността за добра комуникация е в основна на много бизнес контексти, би било разумно да се стремите да подобрите своите комуникационни умения. Ако резултатът ви попада във високите диапазони, това може да означава, че общувате доста ефективно. Независимо от това, винаги може да продължите да усъвършенствате уменията си.

3. Математическа компетентност и основни знания в областта на природните науки и технологиите

Учебната цел на тази глава е да предостави насоки на специалистите, които подкрепят нискоквалифицирани/образовани самотни родители да разширят допълнително своите компетенции в преподаването на численост, наука и технологии. Целта е да се осигури специално обучение за развиване на тези ключови компетенции, което ще допринесе за подобряване на достъпа до пазара на труда и саморазвитие на самотни родители.

Основните цели на този модул са :

- а) развитие и прилагане на математическо мислене с цел решаване и справяне с редица проблеми срещани в ежедневието;
- б) придобиване на основна компетентност в областта на природните науки, както и прилагане на основите знания и методология, използвани за обяснения на природния свят, за да определят въпроси и стигат до емпирични доказателства, върху които се базират заключенията;
- в) приложение на технологията ефективно: технологията като инструмент за изследване, организиране и предаване на информация.

Основният акцент в тази глава ще бъде насочен към предоставянето на инструменти и нови идеи за професионалисти, които подкрепят самотни родители, за това, което родителите трябва да знаят и правят, за да гарантират безопасността и благополучието на себе си и на децата си. По-

специално, самотните родители са често работещи родители и много деца се грижат за себе си през цялото или част от времето, през което родителят е на работа. Затова е от голямо значение децата да имат знания за тяхната безопасност, какво да правят в случай на извънредна ситуация, както и да прекарват разумно времето си, а също и да помагат на родителите си. Освен това, този раздел ще се занимае с важността и прилагането на математиката, науката и технологиите и ще даде на читателите да разберат, че тези компетенции играят основна роля в обществото, от обикновена покупка на продукт и ефективно управление на месечния бюджет до сложни ситуации от ежедневието.

Математическата компетентност е способността да се развива и прилага математическо мислене с цел решаване на редица проблеми в ежедневните ситуации. Тази компетентност се основава на способността да се извършват основни изчисления с акцент върху процеса и дейността, както и знанията. Математическата компетентност включва в различна степен способността и желанието да се използват математически видове на мислене (логическо и пространствено мислене) и представяне (формули, модели, конструкции, графики, диаграми). Проучванията показват, че значението на математическите умения е тясно свързано с пригодността за заетост в зряла възраст и подобреното социално-икономическо благоденствие (Bregant, 2016).

С други думи, препоръчваме на специалистите да се съсредоточат върху насърчаването на преподаването на знания на самотните родители относно безопасността на децата у дома и в ежедневните ситуации. Създаването на безопасна среда и обучението на самотните родители за това какво е безопасно и кое не и как да защитят децата си, би могло да избегне обичайните домашни наранявания за деца като падания, изгаряния и ожулвания, отравяне, домашни пожари, наводнения и много други по преценка на учителите. Важно е също така децата да знаят как да реагират в случай на спешни случаи и как да търсят помощ, какви са номерата за спешни случаи и кога да се обадят.

Обучителите трябва също да обмислят географско местоположение, където самотните родители живеят, като градски/селски райони, ферми/други изолирани райони, като отдалечени, периферни райони с по-слабо развити услуги (ограничен обществен транспорт, лоши съоръжения) и т.н. Например, пребиваването в близост до животни и опасно селскостопанско оборудване могат да причинят опасни наранявания. Следователно земеделските произведения могат да бъдат сведени до минимум и да се предотвратят чрез обучение на самотни родители за потенциални опасности и гарантиране, че оборудването е добре поддържано и има подходящи инструкции за безопасна употреба. Тъй като в зависимост от района на живот, учителите трябва да отчитат различни нужди и пречки, пред които могат да се изправят

нискоквалифицираните/образовани самотни родители, и да разработят специални програми за обучение, съобразени с техните нужди.

Конкретно за самотните родители е изключително важно да могат да балансират своя бюджет. Едно от най-важните житейски умения, което трябва да се развие, е да се знае, че разходите трябва да бъдат по-малки или равни на парите, които имаме. Също така е много важно самотните родители да могат да разпределят бюджета си през месеца, за да не изразходват целия бюджет за няколко дни. По този начин е по-малко вероятно самотните родители да изпаднат в дългове.

За ежедневиия живот всички технологии около нас следват правилата на физиката. Например действия като ходене, шофиране на кола, използване на телефон описват движението, силите и енергията на физиката. Докато четем и слушаме, физиката също е в действие. Следователно, познавайки законите на движение, гравитация, термодинамика, теории на относителността, електростатичните закони и много други ни помагат да разберем основата на всички науки. Всичко това е свързано със задачи, които изпълняваме в ежедневието, така че можем да кажем, че физиката изучава как работи Вселената, как Земята се движи около слънцето, как се удря мълния, как работи хладилникът или микровълновата и много други. Тъй като компетентността на науката играе ключова роля за напредъка на човечеството, е важно да подкрепим образованието по физика, защото подобрява качеството ни на живот, като предоставя основни познания, необходими за разработването на техники за медицински приложения като магнитен резонанс, лазерна хирургия, ултразвукови изображения и др. Изучаването на физика разширява разбирането за други дисциплини като химическа, биологична, наука за околната среда, астрофизика и космология, които са от съществено значение.

Най-големият брой на случайни домашни пожари започват в кухнята поради неправилна употреба на електрически уреди за готвене. Опасните уреди трябва да бъдат недостъпни от малки деца, докато не са достатъчно големи, за да умеят да работят правилно с тях и да разбират електрическата безопасност у дома. Тъй като е по-вероятно децата на самотни родители да прекарат известно време сами въщи, самотните родители трябва да научат децата как да използват правилно и безопасно кухненско домакинство (печка, микровълнова печка, пералня, чайник, ютия, ножове и др.). Сместа от вода, горещи повърхности, кабели и електричество може да бъде много опасна, затова самотните родители трябва да обърнат специално внимание и да научат децата да спазват определени правила, за да останат в безопасност у дома. Технологиите не са само у дома - много често децата на самотни родители трябва да отидат и да се върнат с градския транспорт или пеша. Информационните цифрови табла на обществения транспорт са

много полезни, ако се използват правилно. Светофарите, пътната безопасност и правилата са само част от технологичната среда, която трябва да научат децата на самотни родители.

Самотните родители също трябва да пазят далеч от деца домакински почистващи препарати и химикали, тъй като могат да причинят сериозни наранявания или дори смърт при поглъщане. Децата се радват да изследват и опитват да отворят врати и всякакви затворени пространства. Особено ярко оцветените почистващи препарати предизвикват любопитство към децата. За да се намали рискът от достига на деца с опасен препарат за пране и други почистващи препарати, самотните родители трябва винаги да затварят вратичките на помещенията, където тези препарати се съхраняват и да поставят предпазител на вратите на шкафовете. Няколко полезни съвета: съхранявайте продукти за пране и почистване на високи рафтове, до които децата не могат да достигнат; Почистващите продукти не трябва да се поставят в контейнери за храни или напитки, защото всеки може да ги сгреша като питейни; информационните етикети не трябва да бъдат премахвани, тъй като съдържат важна информация за безопасност.

По подобен начин самотните родители трябва да получат насоки как да пазят лекарствата далеч от деца. За самотните родители е много важно да знаят какво всъщност означава „недостъпно за деца“. Децата действат много бързо и дори лекарството, което е забравено само за миг, може да бъде опасно. Най-безопасното място за съхраняване на лекарства е във висок шкаф или килер, който е заключен по всяко време. Децата трябва да знаят какво е лекарство и самотните родители никога не трябва да определят лекарствата като бонбони.

Някои люти подправки могат да бъдат опасни и за децата. По-специално, пикантните миксове като чили на прах или черен пипер може да причинят отравяне, сърдечен удар или смърт. Затова се счита за полезно самотните родители да бъдат информирани за използването на подправки.

Математическа компетентност: аритметика, десетични знаци, дроби, проценти, преобразуване

Обучители трябва да се стремят да помагат на самотните родители да развият солидна основа в четирите основни аритметични операции: събиране, изваждане, умножение и деление. Уменията за извършване на основни изчисления като събиране или изваждане на числа, помалки от 20, са необходими за функциите в ежедневието, особено включващи прехвърляне на пари. Например, ако трима приятели решат да споделят пица, струваща общо 15 лева, и искат да разделят сметката между тях, разделяме общата сума на три и излиза, че всеки човек дължи по

5 лева. Основната аритметика също е много важна за управлението на времевата банка. Следователно самотните родители трябва да могат да извършват основни математически изчисления.

По същия начин разбирането на десетичните знаци е много необходимо за използване на пари. Самотните родители трябва да могат да добавят и изваждат прости числа с десетични знаци без калкулатор, като $15.65 - 3.45$, за да са сигурни, че правилно ресто е получено за определена покупка. Познаването и работата с дроби е от голямо значение в кухнята. Ако е необходимо да се удвои рецепта, тогава трябва да се извърши добавяне или умножаване на две дроби. Извън готварството, познаването и работата с дроби е необходимо за други ситуации от ежедневието. Самотните родители трябва да имат познания за процентите, като знаят, че „процентът“ означава „от сто“ и умеят да изчисляват процентите като умножат по 10. Друго основно умение е да могат да изчисляват отстъпки, ако даден артикул е на цена 50€ и е отбелязан с 30% отстъпка, следва този продукт да струва 35€.

Друго математическо умение, което е от значение, е преобразуването между дроби, десетични знаци и проценти. Разбирането на тези основни математически умения би улеснило самотните родители да изпълняват ежедневните си задачи. Препоръчва се също така на учителите да обърнат внимание на уменията за решаване на математически проблеми, така че самотните родители да могат да развият аналитично бюджетно мислене и да се опитат да разпределят най-ефективно доходите си.

Статистика: средна стойност и медиана

Както вече показахме, светът около нас е все по-изпълнен с цифри. Ако не ни засягат пряко, много от тях могат просто да бъдат игнорирани, а за тези, които по един или друг начин ни засягат, приемаме експертни становища, че 99% от случаите се основават на статистически анализ. По този начин разбирането на основните принципи на статистиката може да помогне на самотните родители да знаят повече за природните и социалните науки, правителството и бизнеса. На практика учителите трябва да подчертаят приложението на основните статистически термини като полезен инструмент за самотните родители за по-добро планиране и прогнозиране на техния бюджет, като средна сметка за ток през летния/зимния сезон, средни разходи за консумация на храна и т.н.

Средната аритметична стойност е най-често използваната мярка за намиране на средната стойност. Намирането на средната стойност е просто: добавяне на всички числа в набор от данни

и разделяне на броя на данните: напр. $15 + 20 + 25/3 = 20$. Медианата е средното число в набор от данни. Данните обаче трябва да са в числов ред (от най-малкото до най-голямото или от най-голямото до най-малкото), преди да се намери медиана. Ако редът от числа е четно число, а средното число е между две числа, намерете средната стойност на тези две числа (добавете ги заедно и разделете на 2). Пример: средната стойност на 10, 3, 5 и 5, защото когато числата се подредят (3, 5, 10), числото 5 е в средата.

Вероятност

Един от най-лесния начин да се обясни сложната концепция на вероятността е да се дадат примери за хвърляне на монети, зарчета или теглене на карта от тесте. Ако хвърлите единично стандартно зарче, каква е вероятността да се търколи 2? Представете си, че хвърляте стандартни зарчета - 6-странично кубче, на всяко от които числата са от 1 до 6 и всяко едно може да падне. Само една от страните има 2. Вероятността да се падне 2 може да бъде изчислена чрез дроб. Тъй като хвърлянето на 2 е благоприятният резултат, и само на една от страните на зара има 2, числителят е 1. Има шест възможни резултата, така че знаменателят е 6. Вероятността да се хвърли 2 е $1/6 = 16,7\%$.

Всички тези насоки и препоръки трябва да бъдат съобразени с нуждите и знанията на самотните родители, както и обучители трябва да включват всякакви други математически умения, които считат за решаващи за развитието на тази компетентност и да я адаптират към своя метод на преподаване.

Основна компетентност по природни науки

Една от основните идеи за Вселената е, че законите на физиката са универсални и все още се действат така, както очакваме. Затова е наистина важно за всички нас да имаме основно разбиране за това как работят нещата около нас. Например теориите за закона на движението на Нютон, теорията на относителността на Айнщайн, законите на термодинамиката и основната на електрическа теория са основните открития, които ръководят ежедневните ни дейности и запознаването с тях е важно условие за изучаване на принципите, стоящи зад тези теории.

Еволюция и естествен подбор

Еволюцията чрез естествения подбор обяснява огромното разнообразие на живота на Земята като открива, че видовете се променят с течение на времето, пораждаат нови видове и споделят общ предшественик. Този механизъм се нарича естествен подбор, тъй като ресурсите са ограничени в природата, организмите с наследствени черти, благоприятстващи оцеляването и

възпроизводството, ще имат тенденция да оставят повече потомство от своите връстници, в резултат на което чертите се увеличават по честота през поколенията.

Технология

В наши дни технологията направи революция в нашия свят, като повлия на почти всички дейности от ежедневието ни. Въпреки че има поне една добра причина за почти всеки технологичен продукт, негативните ефекти върху обществото са неизбежни. По този начин е от съществено значение да се научим как да използваме технологията като ефикасен и полезен инструмент и да сведем до минимум отрицателните й въздействия.

Компютрите, лаптопите и смартфоните се считат за най-влиятелните устройства, тъй като са основният източник на информация. Способността им за достъп до Интернет, създаване на съдържание, съхраняване на файлове и др. са оформили как вършим ежедневните задачи. По-специално, за самотните родители, които трябва да организират времето си съобразно своите работни и детски нужди, технологиите могат да опростят и координират дейностите изключително ефективно и да предложат широк набор от инструменти, които могат да предотвратят забравянето на важна информация. Например онлайн календарът може да помогне за координацията на графиците на самотните родители и може да бъде достъпен от различни устройства. Смартфоните също могат да помогнат на самотни родители да актуализират училищните програми и дейности на децата си, да напомнят за важни дати за изпит и дори да го използват за списъци с хранителни стоки. Също така много училища са започнали да използват електронни платформи за уроци, домашни задачи или дори уебсайтове за класове, за да поддържат родителите актуализирани относно оценките, посещаемостта на децата в часовете. Препоръчва се, учителите да обърнат внимание към необходимите умения на самотни родители за да могат да използват онлайн банкиране, плащане на сметките онлайн и извършване на други услуги с помощта на дигиталните технологии. По този начин самотните родители не само ще спестят време, но и тези знания ще са много необходими за поддържането на времевата банка, която ще се изработи на по-късен етап от проекта. Вече много лекари използват скайп или други приложения за комуникация с пациенти. Това също е начин за пестене на време и чакане в чакалнята, пълна със заразни микроби. Използването на Интернет като изследователски инструмент улеснява самотните родители да помагат на децата с домашна работа или да намерят отговори на трудни въпроси чрез Гугъл или търсене на образователни уебсайтове. Навигационните приложения като Google Maps дават указания за шофиране/посоки, които биха могли да улеснят намирането на нова дестинация/магазин или транспортна информация и улесняват живота.

По подобен начин, поради развитието на технологиите, можем да използваме алтернативни източници на енергия като слънчеви панели, дизелови/вятърни генератори, термopомпи, които са един от най-добрите начини за спестяване на пари от сметки за ток, като същевременно действат благоприятно на природата. Енергоспестяващите лампи, сензорите за движение, интелигентните щепсели за Wi-Fi не само влияят върху сметките за електричество и помагат да спестите пари, но и интелигентните щепсели могат да бъдат определени кога да се включват/изключват. Технологиите също играят важна роля в безопасността на дома. Например, инсталиране на видео звънец на входната врата може да бъде добра инвестиция за самотните родители да наблюдават безопасността на децата, докато са сами вкъщи. По същия начин домашните охранителни камери на закрито/открито в двора позволяват на самотните родители да гледат видео в реално време чрез своите смартфони.

Практически Упражнения

Препоръчително е упражненията да се изпълняват неформално, като се даде свобода на учителите да избират време, групови подбори и т.н. Преди да започнете упражненията, препоръчваме ви да се запознаете с самотни родители. Може би е добре постепенно да увеличите сложността на задачите и да наблюдавате напредъка на всеки един родител. Следните упражнения са основни, могат да бъдат усложнени или опростени според разбирането на нискоквалифицирани/образовани самотни родители.

1. Извършете следните математически изчисления. Уверете се, че следвате необходимите математически правила.
 - $12 - (-3) + 2 = ?$
 - $5 - 3 + 2 + 3 + 2 + 6 = ?$
 - $2.5 \times 2 + 3 - (-1) = ?$
 - $(2 - 3 + 2 + 1) \times 2 = ?$
 - $2 - 3 + 2 + 1 \times 2 = ?$
2. Можете също така да използвате популярни задачи с различни символи, като използвате събиране, изваждане, умножение и деление.
 - Черен петък е - проверете дали офертата съответства на реалността. Процентът на отстъпките е 20%. Старата цена беше 525 лв. - каква трябва да е новата?

- Вашият общински данък е 388 лв., ако платите до края на март цялата сума ще получите 10% отстъпка - изчислете отстъпката?
- Судоку е една от най-популярните пъзел игри на всички времена. Целта на Судоку е да попълни 9×9 квадратчета с числа, така че всеки ред, колона и 3×3 раздел да съдържа всички цифри между 1 и 9. Като логически пъзел, Судоку също е отлична мозъчна игра. Играта подобрява концентрацията и фокуса върху уменията за решаване на проблеми. Може да се играе онлайн версии (подходящи за домашна работа), както и хартиените версии са достъпни за няколко нива. Препоръчва се на учителите да обясняват правилата и да дадат някои примери за това как се играе играта.

Прочетете внимателно следните задачи и разрешете математическите проблеми.

- Роб, Майк и Джейн берат ябълки. Роб набра 6 ябълки, Майк набра 4 ябълки, а Джейн набра 2 ябълки. Колко повече ябълки е набрал Роб от Джейн? Колко ябълки набраха децата общо?
- Ако имате торта, нарязана на 12 или 16 парчета? Каква част от тортата ще бъде 2 броя?
- Ако имате нестандартно зарче с шест страни, като има следните числа от шестте му страни: 1, 1, 3, 3, 5, 5. Каква е вероятността да хвърлите 3?
- Нека имаме две стандартни зарчета; шест страни с числа от 1 до 6. Каква е вероятността сумата на зарчето да е по-голяма от 9? Каква е вероятността да изтеглите 10 от стандартна тесте от 52 карти?
- Каква е вероятността да изберете червена или черна карта от стандартна тесте от 52 карти?
- Каква е вероятността да изтеглите карта от тесте и тя да е червена и лицева карта (King, Queen and Jack)?
- Рулетното колело е един от най-известните символи на хазарта. То включва 37 числа, започващи от 0 (зелен цвят) до 36 (половина червени, наполовина черни). Започва завъртане:
 1. Каква е вероятността топката да попадне на четно число?
 2. Каква е вероятността топката да попадне на нула?
 3. Каква е вероятността топката да попадне от 0 до 10?
- Значението на науката в ежедневието: чрез представяне на изображение, предоставено от учителите, самотните родители трябва да определят значението на науката за

развитието на обществото. Целта е да се определи в житейските ситуации значението и прилагането на науката и технологиите.

- Практическо упражнение по двойки: основни научни факти. Обучителите трябва да помолят самотни родители да анализират или обсъдят понятие и да предоставят доказателства, за да подкрепят своето мнение. Този метод им позволява да обяснят понятие или идея и да споделят мисли с партньор.
- Проблем за една минута е начин да се провери дали обучаемите разбират даден урок. Обучителите трябва да предоставят твърдения, свързани с текущата тема. Тази техника развива вниманието и по този начин могат да оценят разбирането на определени понятия/теории.
- Хомогенност или хетерогенност на химичните смеси: в зависимост от компонентите, които са смесени, могат да се получат различни видове смеси. Самотните родители ще се научат как да определят вида на сместа, способностите за сравнение и аналитичните умения.
- Колко трябва да платите на месец за консумираната електроенергия от 100W (нажежаема) електрическа лампа? Да приемем, че лампата светва средно 5 часа на ден, а цената на електроенергията е 0,13538 ст. за 1 кВтч. Забележка: Имайте предвид, че месецът е 30 дни.
- Това е пример за сметка за ток в България. За да бъде приложим за вашата страна, моля, коригирайте го според специфичните ценови разходи и всички други разходи, които се прилагат. Да приемем, че сметката за ток е 142,86 лв. за къща от 80 м² месечно през зимния сезон, включително следните цени:

✚ Дневна консумация на енергия - 555 кВтч; цена на енергията - 0,13538 ст.

✚ Консумирана мощност през нощта - 125 kWh; цена на енергията - 0,05676 ст.

Пренос на енергия – 34,95 лв. (може да не е приложим за вашата страна)

Ако се използват алтернативни източници на енергия, за да се намалят сметките за електроенергия, има няколко технологии, които могат да оптимизират разходите за енергия, като изброените по-долу. В зависимост от района на живот (планински район/морски курорт), оценете инвестицията и как ще се изплати през един зимен сезон:

- ✚ Ел. дизелов генератор – цена 500лв.; 2кв; 15л. дизел
- ✚ Слънчева система – цена 400лв.; 2kW
- ✚ Вятърен генератор –цена 400лв.; 4kW
- ✚ Термална помпа –1000лв.; 2,6kW

- Използвайки основните понятия на статистиката и вземайки предвид сметките си за електричество за изминалата година, изчислете средната сума, която бихте платили през един зимен сезон и колко средно плащате повече през зимата? Това упражнение е много полезно за разпределението на бюджетите на самотните родители в зависимост от конкретния сезон.
- Използване на технологични устройства: компютри, лаптопи, смартфони и др. Това упражнение е добре да бъде свързано с най-използваните приложения в конкретна държава.
 - ✚ Попълнете календара си в Google calendar;
 - ✚ Подгответе списък за пазар за седмица на смартфон;
 - ✚ Използване на приложения за навигация (напр. Google Maps): от вашето текущо местоположение (точка А) до вашия работен/домашен адрес (точка Б) изберете най-ефективния начин на транспорт.
 - ✚ Използвайте система за онлайн банкиране, за да платите месечните си сметки;
 - ✚ Резервирайте медицински преглед онлайн.

Инструменти за оценка и наблюдение

Един от методите, които могат да се използват за оценка на развитието на математическата компетентност и основна компетентност в науката и технологиите, е да се провери дали зададените цели в началото на модула са постигнати. Един модел за оценка, който може да бъде приложен, е да се напарят тестове преди и след обучението. За предварителните тестове не се очаква самотните родители да знаят отговорите, но би било полезно да преценят къде имат проблеми, както и какво ще научат по време на обучението. При полагане на същия тест в края на обучението се очаква самотните родители да отговорят правилно на повече въпроси въз основа на повишените знания.

Участието на самотни родители в дискусии и ангажираността им по време на обучителните сесии също може да бъде начин за наблюдение на това колко добре са разбрали обяснените материали. Възможно е самотните родители да са много активни и да проявяват високо ниво на разбиране по време на сесиите, но по време на писмена или групова дейност да са по-пасивни или обратно.

С други думи, не трябва да се използва само един метод/инструмент за оценка и наблюдение на нивото на разбиране на тази компетентност. За да се следи правилно развитието на уменията, трябва да се използват съвкупност от методи за постигане на най-ефикасния начин на обучение.

4. Дигитална компетентност

Този раздел е написан за обучители на самотни родители, които искат да научат повече за дигиталните умения както и да насърчават родителите за развитието на тези умения. Тази глава може да се използва като справочник, тъй като предоставя практическа информация. Предоставената информация ще осигури необходимите насоки на обучителите да изработят свои собствени тренировъчни програми, като междувременно ще им предостави моделен проект, за да видят на практика как работи проектно-базираното обучение (ПБО). Преди това, има въведение към ключовите понятия на дигиталните умения. От втората половина на 20 век, когато технологията започва да се утвърждава в ежедневието, се появяват редица нови възможности, като съхраняване и извличане на големи количества информация, без да се заема много място, достъп до социални мрежи и използване на компютърни мрежи без ограничение на времето и мястото (Gutierrez Martin & Tyner, 2012).

Обучителните цели на този модул са да:

- а) представи нуждата от насърчаването на цифровите умения при самотни родители.
- б) научи обучителите да следват основните понятия на ПБО за да разработват свои собствени дейности и да подобрят цифровите си умения.
- в) запознае обучителите как да проектират дейности, за да развият своите цифрови умения.

Тъй като дигиталните умения са предпоставка за успешен живот, трябва да се подсигури, че всеки има възможност да ги развие. Ето защо този модул за обучение се фокусира върху нуждите на самотни родители, а учебният материал ще бъде адаптиран към специалните нужди на тази целева група.

Установяването на дигитални технологии доведе до създаването на много нови потребности на родителите, които трябва да развият своите умения не само за необходимо за модерното общество, но и за защитата на децата си (D.Zhang & Livingstone, 2019). Според проучване, проведено през 2019 г. във Великобритания, има връзка между образованието на родителите и техните цифрови умения. Родителите с висше образование имат повече цифрови умения. По този начин, родителите с по-високо образователно ниво смятат, че имат достъп, оценяват и обработват по-добре дадена информацията.

Освен това, те имат много форми на онлайн подкрепа за децата си и позволяват медиацията, като предлагат по-безопасни начини за използване на Интернет, обсъждане на онлайн дейности и използване на приложения за родителски контрол (D.Zhang & Livingstone, 2019). От друга страна, родителите, които смятат себе си за по-ниско квалифицирани, изглежда прилагат повече забрани, като достъп до определени уебсайтове. По-важното е обаче, че децата, чиито родители следват благоприятната медиация, са склонни да се доверяват повече на родителите си и да разговарят с тях, когато възникне проблем (LSE Department of Media and Communications, 2017).

Високите нива на владеене на цифрови умения са станали важни не само за професионалния успех, но и за личния растеж и успеха в обществото. Знанията как да се използват цифрови устройства в съответствие със социалния контекст се определят като дигитална грамотност. Дигиталната грамотност е свързана с нови умения, които трябва да се научат, за да могат гражданите да имат достъп, анализират, организират, произвеждат и разпространяват информация, използвайки едновременно наличните технологии (Couto, Lucas, Brites, & Pereira, 2018). Това включва и други видове грамотност, като например медийна грамотност (способността за достъп и оценка на медийни съобщения) или информационна грамотност (способността за достъп и оценка на информация) (Rodriguez-de-Dios, van Oosten, & Igartua, 2018).

На първо място, знаейки как да използват дигиталните технологии и да имат достъп до Интернет, хората могат да имат достъп до по-широк кръг от възможности за работа, като по този начин са увеличават шансовете да бъдат наети (Helsper, van Deursen, & Euyon, 2015). В наши дни, за да се намери работа, хората трябва да имат достъп до различни уебсайтове и да знаят как да ги използват (van Deursen & van Dijk, 2014). Освен това комуникацията може да се подобри чрез използването на платформи за социални медии, нещо, което може да разшири социалните контакти (Yu, Lin, & Liao, 2017).

Социалните мрежи се опират на общи интереси и дейности, които изграждат силни връзки в групата. Силните връзки от своя страна предлагат емоционална и инструментална подкрепа. Доказано е, че колкото по-силни са връзките на една група, толкова по-голяма е степента на включване на групата (Helsper, van Deursen, & Euyon, 2015). Освен това, когато хората знаят как да се справят с технологични медии, те могат да имат достъп до различни услуги, които могат да им помогнат да сравнят и да изберат най-подходящото за тях. Например те биха могли да сравнят, за да намерят най-ниските цени на продуктите или по-качествени стоки (Yu, Lin, & Liao, 2017). В проучване, проведено от Van Deursen & van Dijk (2014), хората успяват да се възползват финансово, като сравняват уебсайтове и обменят или продават старите си продукти.

За да се насърчат цифровите компетенции са предложени различни методи на обучение и добри практики. Някои от тях включват открита дискусия в час, на по-важни въпроси като безопасността на цифровите технологии, където всички хора, разделени в група, могат да изразят мнението си. Други предлагат упражнения за партньорска проверка, при които обучаващите работят индивидуално по зададена задача и след като я изпълнят, без да знаят верния отговор, формират групи и обсъждат зададената задача, за да обсъдят различни версии. Друго предложение са плакатни сесии, при които участниците получават задачи за четене, които по-късно представят в плакати. Не на последно място лабораторните упражнения се предлагат като добър начин за насърчаване на дигиталните умения: учителите подготвят софтуерна настройка и след това се очаква от учениците да правят малки модификации върху тях (Redecker & Punie, 2017).

Друга техника, която е предложена за подпомагане на изграждането на цифрови умения, е дигиталното разказване на истории. Дигиталното разказване на истории може да мотивира учениците да учат чрез създаване на лични истории, предоставя възможност за решаване на проблеми и в същото време повишава цифровите им умения и развива дигиталната им грамотност. Това е метод, широко приет в международен план. Той комбинира няколко минути разказване с цифрови компоненти като текст, графика, звук или видео. Основните му моменти включват гледна точка, драматичен въпрос и емоционално съдържание. Оценката на изследванията по отношение на дигиталните истории показва, че цялата дигитална компетентност, цифрово използване и дигитална трансформация са подложени на положителни промени (Chan, Churchill, & Chiu, 2017).

Разработен е инструмент, наречен DigCompEduthat, насочен към подобряване на цифровите умения на преподавателите (Redecker & Punie, 2017). Този инструмент предоставя спътник, за да подкрепи усъвършенстването на специфични цифрови умения. Таблицата по-долу описва 22 компетентности за преподаване, заедно с шест области на компетентност. В първата област е включена професионалната среда: например използването на цифрови технологии за комуникация, сътрудничество и развитие. Във втората област са описани необходимите компетентности, за да могат ефективно да използват цифровите ресурси за обучение. Третата област е свързана с работата с цифрови технологии за преподаване и учене, докато четвъртата област е свързана с използването на цифрови стратегии за оценяване. Петата се фокусира върху перспективните стратегии за насърчаване на активната ангажираност на учащите, докато шестата описва педагогическите компетенции, необходими за улесняване на цифровите умения на обучаемите.

Таблица 1. DigCompEdu компетенции

Практически Упражнения

Когато проектираме дейности, трябва да следваме определени стъпки, за да се изготвят успешно учебни материали. На първо място, трябва да знаем основната целева група и цел. В този случай основната целева група са нискоквалифицирани самотни родители и целта е да се подобрят техните цифрови умения, за да се подобри тяхната пригодност за работа. Следващата стъпка е да се реши какво точно трябва да се постигне с тази дейност. Според Рамката за цифрова компетентност за гражданите (DigiComp) (Adinde, et al., 2019) има 21 цифрови компетенции в областта на информационната и грамотната информация, комуникацията и сътрудничеството, създаването на цифрово съдържание, безопасността, решаването на проблеми. Целта на дейността е да се запознаят обучаемите с четирите области, упражняващи всеки път различна компетентност. Компетенциите, които целят да бъдат представени чрез тези дейности, са:

- Информация и информационна грамотност: Преглед, търсене и филтриране на данни, информация и цифрово съдържание. Оценяване на данни, информация и цифрово съдържание.
- Комуникация и сътрудничество: Взаимодействайте чрез цифрови технологии. Споделяне чрез цифрови технологии. Сътрудничество чрез цифрови технологии.
- Създаване на цифрово съдържание: Разработване на цифрово съдържание. Интегриране и преработване на цифрово съдържание.

- Решаване на проблеми: Определяне на нуждите и технологичните отговори. Творческо използване на цифровите технологии.

Следващата стъпка е да се подготвите за осъществяването на дейността. Материалите, които ще са необходими са компютри, достъп до интернет и по-голям екран, за да се осъществят презентациите по-късно. След като обясните на самотните родители какво точно се изисква от се уверите, че нямат въпроси, разделете участниците на групи.

Предложеният проект ще отнеме около 60 минути. Предварително учителите трябва да създадат предложения за работа в платформата LinkedIn и всяка група ще трябва да избере една работа, по която да кандидатства. Те ще трябва да работят заедно, за да създадат LinkedIn профил, да напишат резюме, отговарящо на описанието на работата и да кандидатстват. След това, участниците ще трябва да отидат до мястото, където ще се проведе интервюто за работа, като използват Google карти.

По-конкретно, за да изпълнят успешно задачата, участниците ще трябва да изпълнят следните стъпки:

1. Създайте имейл акаунт (приблизително 5 минути): Като група те ще трябва да обсъдят кой акаунт, който смятат, че е по-професионален (напр. Gmail акаунт, Yahoo акаунт и т.н.) и да създадат имейл адрес, който ще подобри техните шансове да се представят като професионалисти (напр. фамилия.име@gmail.com).

Цели: Преглед, търсене и филтриране на данни, информация и цифрово съдържание. Оценяване на данни, информация и цифрово съдържание.

2. Създайте профил в LinkedIn (приблизително 7 минути):

След това ще трябва да влязат в уебсайта, да създадат нов профил в LinkedIn, използвайки създадения имейл акаунт. Чрез търсене на предлаганите предложения за работа, групата ще трябва да обсъди и да реши за кое работно предложение ще могат да създадат подходящи характеристики и за да бъдат наети. След като вземат решение, те ще нанесат необходимата информация в своя профил и ще кандидатстват за работата.

Цели: Взаимодействайте чрез цифрови технологии. Споделяне чрез цифрови технологии. Сътрудничество чрез цифрови технологии. Разработване на цифрово съдържание. Интегриране и преработване на цифрово съдържание.

3. Използване на Google Maps чрез мобилни телефони, за да стигнете по-бързо до определено местонахождение (приблизително 8 минути):

Групите ще трябва да търсят всички възможни начини, за да стигнат до адреса на компанията, където ще се проведе интервюто. Те биха използвали google карти и ще им бъде дадено конкретно време за интервюто, за да имат шанс не само да видят предложеното времетраенето, но и трафика в определеното време, да видят алтернативни маршрути с/без транспорт.

Цели: Определяне на нуждите и технологичните отговори. Творческо използване на технологии.

4. След това те ще представят резултатите си в реално време, показвайки избора си с помощта на компютър (приблизително 15 минути), обяснявайки на другите групи защо са избрали този конкретен имейл акаунт и обява за работа, как са съставили автобиографията си и какви критерии са използвали за избирането на маршрут.

Цели: Усъвършенстване на презентационни уменията с помощта на цифрови средства. Повишаване на комуникационни умения.

След презентацията трябва да последва оценка, за да се провери колко ефективна е била дейността и какви точно умения обучаемите са упражнявали или придобили. Също така при оценката бихме могли да поискаме мнението на обучаваните, техните чувства или дори техните предложения.

Инструменти за оценка и наблюдение

Стратегиите за оценка могат да бъдат разделени в две категории: докладвани от участниците и базирани на тестове. В първата категория, участниците оценяват нивото на своите знания, увереност и опит и те се фокусират над възприятията на участниците за специфични умения (Coward, Schorr, & Huseinovic, 2018). Методите за самооценяване могат да включват въпроси дали и как участниците са се почувствали доверие чрез използване на технологично оборудване, дали са почувствали увереност в обучението чрез компютри, дали са виждали реални

възможности в тези умения (напр. възможности за намиране на работа) и дали са били щастливи да част от тази дейност. Тестовите оценки, от друга страна, обикновено се извършват чрез онлайн платформи, като се задават въпроси на участниците, за да се оценят правилните отговори. За да избере правилния подход на оценяване, трябва да има предвид уменията, които се преподават, целевата група, как ще се извършва оценката и колко често се прилага. (Страхливец, Schorr, & Huseinovic, 2018). Освен това, ако някой иска да поиска обратна връзка по некритичен начин, може да вземе мнението на участниците, които предлагат бъдещи стъпки.

Що се отнася до конкретната дейност, на участниците ще бъде даден въпросник, базиран на теста за оценка на цифрови умения, за да се определи тяхната компетентност. Ако искаме да измерим и нивото на придобиването им, можем да го дадем преди дейността и след това. Отговорите им ще бъдат дадени в скала от една до пет, от категорично несъгласни до напълно съгласни.

1. Мога да определя моите потребности от информация, да намеря данни, информация и съдържание чрез просто търсене в цифровата среда, да намеря как да осъществя достъп до тези данни, информация и съдържание и да се движа между тях.
2. Мога да избира различни цифрови технологии, да взаимодействат, и да избира разнообразие от подходящи цифрови комуникационни средства за даден контекст.
3. Мога да разпознавам прости подходящи цифрови технологии за споделяне на данни, информация и цифрово съдържание.
4. Мога да избира добре определени и подходящи цифрови технологии за споделяне на данни, информация и цифрово съдържание.
5. Мога да обясня как да действам като посредник за споделяне на информация и съдържание чрез добре определени и базови цифрови технологии.
6. Мога да определят и избирам основни цифрови услуги, за да участвам в обществото.
7. Мога да разпознавя и използвам подходящи цифрови технологии, за да участвам в обществото като гражданин.
8. Мога да избира основни цифрови технологии за взаимодействие и да определям подходящи комуникационни средства за даден контекст.
9. Мога да разпознавам подходящи цифрови технологии за споделяне на данни, информация и цифрово съдържание.
10. Мога да определям начини за създаване и редактиране на основно съдържание в прости формати и да избира как се изразявам чрез създаването на базови цифрови средства.
11. Мога да избира начини за промяна, усъвършенстване, подобряване и интегриране на основни елементи от ново съдържание и информация, за да създам нови и оригинални.
12. Мога да определям основни технически проблеми при работа с устройства и използване на

цифрови среди и да определям базисни решения за тяхното отстраняване.

13. Мога да определям нуждите и да разпознавам основни цифрови инструменти и възможни технологични отговори за решаване на тези нужди.

14. Мога да избира основни начини за приспособяване и персонализиране на дигитална среда спрямо личните нужди.

15. Мога да разпозная къде моята собствена цифрова компетентност трябва да бъде подобрена или актуализирана.

16. Мога да идентифицирам къде да търся възможности за само развитие.

5. Инициативност и предприемачество

Тази глава е разработена за обучители, които подкрепя самотни родители, желаещи да подобрят своите предприемачески умения, за да бъдат по-добре подготвени да предоставят обучение и подкрепа на самотните родители в развитието на тези умения. Както е описано в препоръките, предприемаческата компетентност се отнася до способността да се въздействат върху възможности и идеи и да се трансформират в ценности за другите. Основава се на креативност, критично мислене и решаване на проблеми, поемане на инициатива и постоянство и способност за съвместна работа за планиране и управление на проекти, които имат културна, социална или финансова стойност.

Образователните цели на този модул са да:

а) разберете основното значение на предприемачеството.

б) признаете знанията, уменията, принадлежащи към компетентността по предприемачество.

в) разберете важността за мотивация на безработни самотни родители, които да подобрят тези умения.

г) осигурявате на подобро обучение и подкрепа на самотни родители в развитието на предприемачески умения.

д) организирате оценяване на уменията придобити от обучаващите се по време на обучението по предприемачество.

Предприемаческите умения и нагласа са важни за всички, независимо от кариерния път, който ще последват. Предприемаческият начин на мислене е начин на мислене, който позволява на хората да преодоляват предизвикателствата, да бъдат решителни и да поемат отговорност за резултатите. Насърчаването на предприемачеството се превърна в приоритет на политиката в

Европа и Европейския съюз и държавите-членки предприемат мерки за включване на предприемачеството в различни области на политиката. Политиците в образователния сектор използват обучението по предприемачество като средство за обучение на съществуващи и бъдещи поколения предприемачи с надеждата за създаване на работни места и икономически растеж. В много европейски страни включването на предприемачеството като компетентност в училищните програми и учебните програми за професионално обучение все повече нараства (Eurydice, 2012).

Самотният родител е този, който е отговорен за финансовото състояние на семейството си, за да осигури приличен стандарт на живот. В същото време самотните родители трябва да се грижат за децата си, като им обръщат достатъчно внимание, особено когато са болни. Това е освен проблем при самотните родители, които им пречи да бъдат ефективни служители. Да бъдеш само осигуряващо се лице може да бъде най-доброто решение за самотните родители, тъй като обикновено не изисква големи първоначални финанси, тъй като биха могли да създадат домашен бизнес, свързан с техния начин на живот, и в същото време да печелят пари и да се грижат за децата си. Също така самотните родители биха могли да управляват бизнеса си, без дори да не напускат дома си, благодарение на съвременните технологии, които позволяват достигнато до хора от цял свят.

Предприемаческата компетентност изисква да се знае, че има различни контексти и възможности за превръщане на идеите в действие в лични, социални и професионални дейности и разбиране на начина, по който те възникват. Предприемачите трябва да знаят и разбират подходите за планиране и управление на проекти, които включват както процеси, така и ресурси. Те трябва да имат познания по икономиката и социални и икономически възможности и предизвикателства, пред които са изправени работодател, организация или общество. Също така, трябва да са наясно с етичните принципи и предизвикателствата на устойчивото развитие и да имат самосъзнание за собствените си силни и слаби страни.

Предприемаческите умения се основават на креативността, която включва въображение, стратегическо мислене и решаване на проблеми и критично и конструктивно отражение в рамките на развиващите се творчески процеси и иновации. Те включват способността да се работи както като индивид, така и в сътрудничество в екипи, да се мобилизират ресурси (хора и неща) и да се поддържа активност. Това включва способността за вземане на финансови решения, свързани с цената и стойността. Способността за ефективна комуникация и преговори

с другите и за справяне с несигурността, двусмислието и риска като част от вземането на информирани решения е от съществено значение.

Предприемаческият възглед се характеризира с чувство за инициативност и агитация, проактивност, перспективност, смелост и постоянство в постигането на целите. Още включва желание да мотивира другите да ценят своите идеи, съпричастност и грижа за хората и света и приемане на отговорност, като се вземат етични подходи през целия процес (препоръки от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот).

Без правилно установени предприемачески умения, стартирането на бизнес е много трудно. Един предприемач може да има страхотни идеи и да е изпълнен със страст, но това не е достатъчно, за да гарантира успеха на бизнеса. Един предприемач трябва да има набор от качества и умения за успешен бизнес.

Това са някои от важните предприемачески черти.

1. Търпение - предприемачеството не е едnodневна работа. Успехът може да не бъде постигнат бързо. За предприемача е важно да бъде търпелив в управлението на бизнеса.

2. Позитивност - когато човек започне бизнес, може да се сблъска с много трудности и провали. Предприемачът трябва да мисли позитивно, дори когато поема голям риск. Възможно е да има загуби на моменти, но дори и тогава предприемачът трябва да остане позитивен и да продължи да работи усилено за своята цел.

3. Трудолюбие - всеки нов бизнес преминава през провали и затова предприемачът трябва да работи усилено, докато стане успешен. Необходимо е предприемача да работи усилено, докато стане успешен.

4. Самоувереност - друга ключова характеристика на успешния предприемач е самоувереността. Един предприемач трябва да бъде много уверен и да взема решения относно своя бизнес. Всеки предприемач се сблъсква с проблеми и трябва да повярва, че може да ги преодолее. Наличието на правилните качества могат да донесат успех на предприемачите. Затова, всеки един предприемач се нуждае от уменията, които да му помогнат да успее.

Предприемаческите умения помагат на предприемача да:

- подобри своето самосъзнание

- постави и постигне реалистични цели
- осигури бизнес постижения
- стане по-уверен
- развие своите вродени предприемачески способности.

Предприемачески умения

Междучностни умения

Един предприемач непрекъснато общува с хора като клиенти, инвеститори и други. Способността да се изградят добри и положителни отношения е ключът към успеха на бизнес начинанието на всеки предприемач. Видовете междучностни умения, от които предприемачът се нуждае включват:

- **Комуникационни умения** - предприемачите трябва да могат да предоставят, обясняват, продават и обявяват на пазара своите продукт и услуги. Важно е да се взаимодейства ефективно с други хора. Предприемачите трябва да могат да се изразяват ясно както устно, така и писмено.

Също така е необходимо да притежават силни умения за четене и слушане, за да разбира писмената и вербална бизнес комуникация.

- **Лидерски умения** - това е от най-важните умения, които предприемачите трябва да притежават за да могат да разработят визия за компанията и да я следват.

- **Етика** - предприемачите трябва да показват уважение, справедливост и истинност при работата с другите.

Умения за критично и креативно мислене

Един предприемач трябва да предоставя свежи идеи и да вземе добри решения относно предоставените възможности.

Творческо мислене - да бъдеш креативен в бизнеса означава да си иновативен, затова тези две умения вървят ръка за ръка. Предприемачите трябва да могат да разглеждат проблем от различни точки и да предлагат оригинални и креативни решения. Те също трябва да могат да разпознават възможности в даден проблем и да намират иновативни решения.

Няколко начина за изразяване на креативността и иновациите са:

- способността да се обмислят нови идеи и да се възприемат по-широки гледни точки;
- търсене и предприемане на инициатива за решаване на проблеми по уникален начин;
- успешна връзка между време и пари и други критични ресурси;
- търсене на начини да се направи нещо по различен начин;
- използване на възможностите;
- отличаване от конкурентите;
- способността за определяне, разпознаване и развиване на възможности.

Практически умения

Предприемачите също се нуждаят от практическите умения за ефективно производство на продукти и услуги и за управление на компаниите.

- *Умения за определяне на цели* - способността за определяне на цели е едно от основните умения за предприемача. Предприемачите трябва да могат да си поставят ефективни цели, които могат да превърнат визията на техните компании в напредък.

- *Умения за планиране* - предприемачите трябва да умеят да разработват планове за постигане на цели в различни области, включително финанси, маркетинг, производство и продажби.
- *Основни управленски умения* - предприемачите трябва да могат да управляват всеки компонент на бизнеса. За да се справят с натиска на натоварен начин на живот, предприемачите трябва да имат способността да управляват добре своето времето и да се грижат ефективно за личните бизнеси.

Има четири ключови компонента свързани с управление на времето.

- *Приоритети* - определят кое е най-важно като се определят по отношение на основните отговорности. Прекарването на време за високо приоритетни задачи спестява време за тривиални проблеми.
- *Цели* - важно е да се определят седмичните цели, за да се използва ефективно времето.
- *Планове* - разработете оперативни планове за постигане на вашите цели.
- *График* - график всеки месец, седмица и работен ден.

Умения за изграждане на екипи - един успешен бизнес в домашни условия може да прерасне в по-голям, който ще се нуждае от допълнителни служители. Тогава необходимостта от притежаване на умения за изграждане на екип ще се необходими. Екип от квалифицирани хора би могъл да помогне с постигането на успех в бизнеса, така че предприемачите да могат да развиват ефективно и управляват работни екипи.

Предложения за изграждане на предприемачески умения:

1. *Предприемачите близо до мен* - посетете предприемачите с успешния бизнес и вземете интервю от тях. След интервютата избройте техните качества и умения, които са им помогнали в бизнеса. Ако нямате възможност да вземете интервюта, можете да потърсите успешен предприемач, който харесвате, и да изброите неговите/нейни предприемачески качества и умения.

2. *Тест за самооценка* - можете да подобрите уменията си чрез тестове за самооценка. Връзка за самостоятелни тестове:

https://www.mindtools.com/pages/article/newTMM_36.htm

3. Станете доброволец - доброволчеството ще ви помогне да използвате уменията си. Ще можете да придобиете ценни умения, ще помогнете за постигане на обща цел.
4. Научете нов език - ако искате да представите бизнеса си в световен мащаб, има нужда от познавания на чужди езици.
5. Планирайте събитие - чрез планиране на събития ще изградите такива умения като планиране, организиране, управление, намиране на доставчици, договаряне на цени и условия.
6. Практика - един от основните начини да развиете своите умения е да се упражнявате непрекъснато.
7. Участвайте в неформални курсове, организирани във вашата страна - обикновено има безплатни неформални курсове, организирани по различни проекти на ЕС във всяка страна.

Практически Упражнения

1. Домашен бизнес, подходящ за самотни родители.

- Материали – химикали, моливи, хартия, компютри, достъп до интернет.
- Времетраене: 60 мин.
- Задачи:

Първа стъпка. В малки групи обсъдете идеи за домашен бизнес подходящ за установяване от самотни родители. Използвайте всички ресурси, които имате - мобилни телефони, компютри и т.н. Изберете една от идеите, с които да работите по-нататък.

Втора стъпка. Стартирайте предприятието по избраната бизнес идея.

Стъпка 2.1. Бизнес мисия. Направете списък на ключовите думи, които могат да се използват за описание на този бизнес. Използвайки някои или всички ключови думи, които са определени, напишете основната мисия за избрания бизнес. Изработената мисия, трябва ясно да описва целта на бизнеса и какви са основните му характеристики.

Стъпка 2.2 Маркетингово проучване. Направете проучване на пазара на избрана бизнес идея по ясен и кратък начин, като установите какво вече знаете, какво трябва да разберете и какви доказателства са ви необходими, за да подкрепите своите резултати от изследванията.

Проучването трябва да се състоят от:

- Анализ на клиента
- Профили на конкурентите
- Анализ на доставчиците

Анализ на клиента

Кратко описание на клиента

Нуждите на клиента	
Кой е вашият клиент? Дали са мъже или жени? Каква е тяхната възраст? Каква е професията им?	
С какви дейности се занимават? Ако продавате на физически лица – добре е да знаете техните интереси и професия. Ако продавате на бизнеса – добре е да научите каква е целта на бизнеса им.	
Защо купуват? Добре е да знаете защо клиента купува продукт, по този начин може да се съобразите с неговите нужди с предлаганата услуга.	
Кога купуват? Познаването на най-доброто време за връзка с клиента, ще увеличи шансовете за продажба.	
Как купуват? Лице в лице, онлайн и т.н.	
Каква е финансовата им възможност? Ако знаете колко пари клиент би похарчил, тогава може да направите съответствие на това, което продавате, и на това, колко може клиента да си позволи.	
Какво ги кара да се чувстват добре при покупката? Добро обслужване на клиентите? Бързо обслужване?	

<p>Какво очакват от теб? Оправдаването или надминаване на очакванията им, ще осигури повторен бизнес.</p>	
---	--

Профил на конкурента

Направете проучване на възможните конкуренти за избрания бизнес. Използвайте всеки ресурс, който имате - мобилни телефони, компютри и др. Напишете накратко за 2-3 потенциални конкуренти и след това предоставете кратко обобщение за тях.

Конкурент 1	
Име и имейл адрес/уебсайт	
Предлагани продукти/услуги:	
Цени на предлаганите продукти/услуги:	
Как рекламират бизнеса си?	
Предимства на местоположението:	
Общи силни/слаби черти, атмосфера, грижа за клиентите, качество и др. :	
Обобщение на анализа на конкурентите:	

Анализ на доставчиците

Направете проучване на възможните доставчици за избрания бизнес. Трябва да посочите имена или адреси на вашите доставчици и причините, поради които сте ги избрали. Напишете накратко за около 2-3 доставчици.

Име и адрес на доставчик [включете имейл адрес и уебсайт, ако е наличен]	Защо ги избрахте? [Какви функции и предимства предлагат на бизнеса ви?]

Стъпка 3. Разработване на иновативен продукт. Изберете иновативен продукт, който би могъл да бъде разработен от вашия бизнес. След това потърсете информация в интернет за иновативен

продукт; създайте визия на този продукт, ако е необходимо; направете кратък финансов план - колко пари би струвало да направите своя продукт и как бихте могли да съберете тези пари; проучете методологията за иновативния продукт и представите гледни точки, къде продукта би могъл да се използва в ежедневието.

Стъпка 4. Представете резултатите на цялата група.

Инструменти за оценка и наблюдение

За да се оцени развитието на предприемаческите умения, могат да се използват тестове преди и след обучението. След предварителния тест, самотните родители могат да обсъдят въпросите, на които са имали затруднения да отговорят. Може да се използват някои тестове за оценка, разработени по други проекти, като например:

https://self-e.lpf.lt/assessment_youth.html?lang=en; <http://job-yes.eu/node/55>.

Друг пример е онлайн игра, разработена по проект „Обединете преподаването си“, която може да се използва за обучение и оценка на предприемачески умения (повече информация на <http://play.gamify-project.eu>).

Метода на наблюдение може да се извърши и под формата на дискусии по време на обучението. По време на тези дискусии може да се обсъдят нуждите на самотните родители, текущия напредък, предизвикателствата, проблемите и предимствата, които се срещат по време на обучението и на края самотните родители могат да разсъждават върху проведеното обучение, да подготвят заключенията от процеса на обучението, като трябва да оценяват: на какво ниво са били, когато са започнали обучението, какви са били предметите, по които са успели, какво са получили от обучението, имало ли е проблеми по време на тренировъчния процес, какви биха променили в процеса, къде стоят сега - какви са следващите им стъпки?

6. Умения за учене

Целите за обучението по този модул са:

- а) развитие на умения за научаване на нова информация по ефективен начин.
- б) управляване на собственото време в процеса на учене.
- в) запознаване със собствените умения, потребности от обучение и какви възможности и ресурси са на разположение.
- г) развитие на ефективни умения за концентрация.
- д) развитие на основни умения за устно изразяване.
- е) определяне на основната цел на конкретно обучение
- ж) разработване на групово обучение и управляване на обратна връзка между връстници.

Умението за учене е способността към стремеж и продължаване на ученето, организиране на собствено обучение, включително чрез ефективно управление на времето и информацията, както индивидуално, така и в групи. Тази компетентност включва осъзнаване на процеса на обучение и потребности, определяне на наличните възможности и способността за преодоляване на препятствията, за да се учи успешно. Тази компетентност означава придобиване, обработка и усвояване на нови знания и умения, търсене и използване на насоки. Умението за учене ангажира учащите се да надграждат предишното обучение и житейски опит, за да използват и прилагат знания и умения в различни контексти: у дома, на работа, в образованието и обучението. Мотивацията и увереността са от решаващо значение за тази компетентност.

В тази глава обучаемите ще преминат от поредица от упражнения, фокусирани върху развитието на компетентности и умения, свързани с процеса на учене. Обучаемите ще научат как да определят основната си цел и основната информация на текст (извличане на основните теми, значение, заключения и т.н.); как да управляват и организират нова информация за по-ясен и разбираем начин; как да управляват собственото си време, когато изучават/научават нещо ново (чрез методи на планиране); как да се оцени и определи собственото им ниво на нужда и как да се намери адекватна подкрепа или ресурси (чрез лични контакти, дигитални ресурси и т.н.); как да развият нужното ниво на концентрация, когато приемат нова информация или я изучават

(чрез техники за фокусиране на внимание); и как да споделят главни точки и идеи от наученото или дадена информация по ясен и разбираем начин (способности за публична реч).

Значението на уменията за учене е, че независимо от научената информация или областта, в която човек има знания или способности, нашето общество и нашият свят винаги се развиват. Затова винаги е необходимо да сте в състояние да интегрирате нова информация, когато сте изправени пред нова задача. Дори ако учещият притежава високо ниво на информация по различни теми (грамотност, цифрови компетенции и др.), необходимото ниво на знания непрекъснато се променя в резултат на непрестанно променящия се среди на обществото, науката, образование и много други. За оптимално представяне, всеки човек трябва да „знае как да учи“, да е готов да включва нова информация или да обновява информацията по тема, която вече знае.

Например, човек може да започне да използва чисто нов мобилен телефон, който функционира по съвсем различен начин от предишните телефони. Как човек може да започне да го използва? Къде може да се намери подкрепа? Как човек може да запомни стъпките, предприети за изпълнение на основни задачи с телефона, като запазване на контакт, изпращане на съобщение или в днешно време достъп до интернет? В този случай е необходимо да имате основни умения за самооценка, за да знае как да получи достъп до инструкции (онлайн страници, номер за помощ, видео ръководства).

Ако някой реши да се занимава с изучаване, той/тя ще се нуждае от някои основни умения, за да научи нова информация: как да разпознае и запомни основните идеи на даден текст, как да фокусира вниманието си за по-продължителни периоди и т.н. Именно затова е важно да се „научи как да учи“, за да изпълнява тези основни задачи. Освен това е необходимо да се научим как да разпределяме времето си, когато учим: колко време на ден е необходимо? Как да разпределим правилно дадено време?

Това е подобно като при започване на нова работа. В много случаи човек ще трябва да преодолее много нови предизвикателства. Ефективен начин за усвояване на нова информация чрез проучване, концентрация и обобщаване може да бъде полезен, когато започнете да вършите съвсем нови задачи. Освен това, когато започнете да изпълнявате нови задачи, в много случаи ще трябва да знаете какви потребности от обучението са необходими: какви знания имате и от какво се нуждаете? Ако не притежавате необходимия капацитет, как и кога ще може да ги придобиете? Когато придобивате нова информация (как да използвате нов инструмент, как да

използвате разписание, как да организирате хорове въщи по стъпки) в много случаи е необходимо да споделяте тази информация със семейството или с връстниците си за групова организация. За тази цел е необходимо да се научите как да обяснявате, как да разделите задача на стъпки или идея на по-малки части, как да общувате ефективно или как да интегрирате полезна обратна връзка в известна информация. Научаването може да бъде определено като вътрешна промяна, създаване на нови асоциации или потенциал за създаване на нови отговори.

В бихевиоризма, теорията на класическата условност обяснява, че процесът на обучение включва групиране на "стимул" с условен отговор. Тази теория се обяснява с известен експеримент, проведен от Иван Павлов с кучета, в който той е използвал камбана. Павлов представил кучешка храна (стимул) и наблюдавал как кучетата реагират чрез слюнка (безусловен отговор). След това той започнал да звъни на звънец („неутрален стимул“), когато предоставял храната. В края на краищата, след като повторил това многократно, Павлов звъннал на звънеца, без да предостави храната и наблюдавал, че кучетата ще се слюноотделят, защото те свързвали камбаната с храната. Камбаната се превърнала в „условен стимул“. В нормалния си живот и ученето си преживяваме много подобни процеси. Има цветове, символи, предмети и други „неутрални“ стимули, на които можем да бъдем изложени, които автоматично предизвикват автоматичен отговор в нас.

Има много случаи, когато се случва този вид „автоматично“ обучение. Например, чрез това учене, много хора биха могли да свържат червения цвят или звука на сирените с опасност и да действат автоматично, когато са изложени на тях (насочвайки вниманието си към „стимула“, ставайки напрегнати и готови за действие и т.н.). Чрез много обусловени преживявания човек се учи и се адаптира към заобикалящата си среда, като реагира автоматично. Това е много важно при нормализиране на времето и работните графици или графици, при усвояване на нови умения и т.н. Така човек усвоява нова информация чрез опит и е в състояние да се адаптира към околната среда.

Освен експеримента на Павлов, теорията на поведението се разви и след време се появиха много нови открития. Например, теорията за *оперативното кондициониране* обяснява как обучението се случва, когато конкретно поведение бъде подсилено или наказано веднага след това. С други думи, последицата от едно поведение влияе, ако се повтори или нормализира. Влияе, ако това поведение действително се научи.

Теорията за социалното учене на Бандура подчертава значението на наблюдението и имитацията в обучението. Чрез експериментиране, Бандура открива, че важна част от ученето

става чрез наблюдение на други хора и имитация на техните действия, особено при деца. Това не означава, че имитираме всичко, което виждаме наоколо. Това означава, че можем да се учим чрез наблюдение и подражание на другите и да възпроизвеждаме тези поведения, когато са най-необходими.

Теорията за когнитивното развитие на Жан Пиаже обяснява, че психическият модел на света се изгражда чрез процес, който възниква поради биологично съзряване и взаимодействие с околната среда. С други думи: интелигентността не е фиксирана черта, а процес. Пиаже обяснява как детското развитие може да бъде разделено на различни познавателни етапи. Той заявява, че децата създават свое собствено разбиране за света през различните етапи на развитие.

С други думи, колко добре можем да научим задача не зависи само от нашите умения или интелигентност, но и от нашата среда. Можем ли да научим съдържанието на важен текст, когато сме заобиколени от шум? Би ли било по-лесно с по-добра среда и, може би, получаване на обратна връзка от нашите връстници или професионалисти?

Лев Виготски, който разглежда развитието и ученето като непрекъснат процес, разработи това, което стана известно като социално-културна теория. Тази теория обяснява как когнитивното развитие се развива чрез социално взаимодействие с други хора, особено с хора, които са по-квалифицирани в определена област. Тази теория защитава, че социалното обучение, както е описано по-горе, е стъпка, която трябва да се извърши преди когнитивното развитие и че знанието се създава активно чрез този процес. За ученето при деца, Виготски създаде концепцията за зона на проксималното развитие: зона на развитие за определена задача, която децата почти могат да изпълнят, само с малко помощ. Например дете, което се опитва да произнесе дума по подходящ начин, е в зоната на проксималното развитие на произнасянето на тази дума. С известно социално влияние (напр. инструкции и корекции от родителите си) детето може да произнесе думата и това ще повлияе на когнитивното му развитие.

Експерименталното обучение е описано от Карл Роджърс като учене, което се справя с нуждите и желанията на човека, който се учи. Той определя експерименталното обучение като значително и когнитивно обучение (преди да бъде обяснено) като безсмислено. Експерименталното обучение се описва като ключово личностно развитие и растеж и залага на качества като участие и инициативност. Такова обучение се случва, когато за учащия присъстват определени елементи: положителна среда за учене, ясни цели, ресурси, емоционални компоненти или възможност за обмен на чувства. Процесът на обучение се улеснява, когато

обучаемите могат да контролират естеството и посоката на процеса, когато има отношение към практически или лични проблеми и когато обучаемият може да оцени собствения си напредък чрез самооценяване.

Тези теории могат да ни дадат някои основни точки от развитието на нови умения за учене:

1. Научаването на нови поведения е естествено умение, което може да бъде променено и обусловено.
2. Ученето се случва поради биологични промени, но е свързано с взаимодействието ни с нашата среда. Това е резултат от нашия опит от това, което ни заобикаля.
3. Социалното взаимодействие е от основно значение в нашия учебен проект. По този начин, важното е да споделяме това, което научаваме от другите в група. Чрез споделяне и обмен на информация между връстници, например чрез устно изразяване (напр. гледане на някой как обяснява съдържание) нашето обучение се подобрява и придобиваме нови умения, свързани с наблюдаваното действие и съдържанието.
4. Значително научаване случва, когато темата е от лично значение и интересна за учащия. С други думи, когато има истинска мотивация. Реално, мотивирано и значимо обучение ще настъпи, когато човек може да свърже дадена тема със собствените си нужди и цели. Освен това наличието на положителна среда, обменът на информация с връстници са от съществено значение.

Както споменахме по-рано, поради непрекъснатата еволюция и промяна на нашата среда, има постоянна нужда от преквалифициране и повишаване на компетенциите, специално свързани с работата. За да се адаптираме правилно към нашето общество, трябва непрекъснато да работим за усъвършенстване и приспособяване на компетенциите си към нуждите на времето, в което живеем. Така стигаме до необходимостта от учене през целия живот. Какво разбираме под учене през целия живот?

„Ученето през целия живот може да се определи като учене, което следваме през целия живот: учене, което е гъвкаво, разнообразно и достъпно в различно време и на различни места. Ученето през целия живот пресича през секторите, насърчавайки обучението извън традиционното училище и през целия живот на възрастните (т.е. след задължителното образование). Това определение се основава на четири „стълба“ на образованието за бъдещето на Делор (1996):

- Учене за да знаем – овладяване на учебни материали, отколкото придобиване на структурни знания.

- Учене за да правим – оборудване с видовете работа, включително иновация и адаптиране към бъдещите среди на работа.
- Да се научим да живеем заедно с другите мирно решаване на конфликти, откриване на други хора и техните култури, насърчаване на способността на общността, индивидуалната компетентност, икономическата устойчивост и социално включване.
- Да се научим да бъдем – образование, допринасящо за цялостното развитие: ум и тяло, интелигентност, чувствителност, естетическа оценка и духовност.”

Източник: <http://www.llcq.org/wp-content/uploads/2018/04/WHAT-IS-LIFELONG-LEARNING.pdf>

Сред 8-те ключови компетенции за учене през целия живот в ЕС намираме „учене за научаване“, наричано „свързано с учене, способност за упражняване и организиране на собствено обучение, индивидуално или в групи, в съответствие със собствените нужди, и осъзнаване на методите и възможностите “.

Практически Упражнения

1. Разпределяне на време

- Материални: химикали, моливи, цветове, компютри, достъп до интернет, карти с часове или дни от седмиците

- Времетраене: 50 минути

- Задача: Всяка малка група има подобна цел (например, организиране на домакински занимания + приятни занимания през ден). Всяка група трябва да изброи нещата, които трябва да се направят през седмицата, като се има предвид какво биха искали да правят. Не трябва да е бъде фокусирано върху работата. Всяка група трябва да вземе решение за общи дейности и приятни занимания (вероятно ще се хранят по едно и също време; могат да свършат някаква работа по едно и също време ...) и да ги разпределят разумно времето през дните и седмица. След изтичане на зададеното време (20 м) всяка група представя на другите по какъв начин биха искали да организират седмицата си. Всяка група, ще получи коментари какво може да бъде по-добре планирано (съвети, идеи и т.н.). След като всяка група изрази как би искала да разпредели времето си през седмицата, учителите могат да предложат да прекарат следващата седмица, следвайки своя план за да разберат дали плановете им подхождат.

- Цел: участниците могат да се научат чрез предварително планиране, групови дискусии и обмен на добри практики как да планират времето си. Целта е да се практикуват организационните умения и управлението на задачите като се свържат с дейностите от ежедневието.

2. Създаване на собствен бизнес/марка

- Материали: лист хартия, химикали, компютър, компютърна програма (Microsoft Power Point) по желание.

- Времетраене: 60 минути

- Задача: Всяка малка група има няколко минути, за да реши да започне свой собствен проект. Това може да бъде бизнес, марка, НПО, семинар ... Може да бъде всичко, което искат, въз основа на техните способности, какво биха се радвали да правят, това, което смятат за изгодно и т.н. Важното е, да могат да се съгласуват за това което ще създадат в групите. Те могат да бъдат поканени да проектират лого. Важно да решат нещо, което наистина биха искали да правят, освен колко полезно или изгодно смятат, че може да бъде. Обучителите могат да зададат някои въпроси: какво мислите, че може да бъде полезно за други хора? какво знаеш как да правиш? Какво обичате да правите?

Всяка група представя своето предложение или компютърен образ на проекта си пред останалите: име, какви услуги се предлагат, каква роля има всеки човек ... Те могат да попитат основната група дали се интересуват от услугите им или смятат, ли това за полезно. Така може да се стигне до дискусия и обратна връзка.

Накрая обучителите е добре да попитат участниците на групата дали биха се опитали да реализират идеите си в близко бъдеще (мотивация за стартиране на времевата банка).

- Цели: Да се определят собствените цели, да осъзнават собствените си умения и потребности от обучението, да развиват устно изразяване и да споделят умения и знания между връстниците.

3. Каква е основната идея?

- Материали: хартия, химикали, маркери, текст

- Времетраене: 30 минути

- Задача: Всяка група получава част от текст. Всяка група може да прочете текста заедно, преди да започне. Всяка група има задачата да анализира текста: коя е основната идея, какви са други идеи, защо текстът е написан (цел) и дали е уместен или полезен за читателя по какъвто и да е начин. Можете да правите записки, да използват маркери за да подчертаете основните идеи. Определете време за внимателно четене на текста и за обсъждане на идеите между членовете на групите.

След всеки кръг от обяснения на текста на цялата група, обясняващата група слуша отзивите от другите групи (може би има други мнения или други идеи).

Накрая идеите от всяка група се събират, за да образува по-голяма обща тема. Цялата група може да наблюдава дали има връзка между тези идеи.

В края може да се зададат следните въпроси: какво научихте? Това ново ли е за вас? Полезна ли е тази информация?

- Цели: развиване на умения за концентрация и групово обучение, научаване на определяне на основна идея от конкретно обучение, развиване на устни компетенции.

4. Вярно ли е? (Проучване и дискусии за истински/фалшиви новини)

- Материали: кратки новини, достъп до интернет, компютри, мобилни телефони, хартия, химикали.

- Времетраене: 40 минути

- Задача: Всяка група трябва да проучи конкретна новина. Статиите са различни, но чертата, която всички имат, е, че са скорошни новини. Статиите може да са верни или неверни, като всяка група трябва да стигне до това заключение. Всяка група трябва да търси причини срещу и причини за истинността на новина. Освен това всяка група ще разработи въз основа на това което са открили, ефективни методи за изследване и откриване дали новинарската статия е вярна или невярна. След 15 минутно проучване, всяка група обяснява на останалите 1) своите констатации (доказателства за доказателства срещу) и 2) окончателното им заключение. В своето обяснение те трябва да обяснят как стигнаха до това заключение: какво мислеха в началото? Какви доказателства намериха за заключението си? Има ли доказателства срещу това?

След като всяка група заяви окончателното си заключение и посочи причините си за и против, ще следва дебат между всички групи. Възможно е да има окончателен отговор. Ако не, всяка група може да има собствено мнение по отношение на останалите.

- Цели: управляване и обработване на ново знание, развиване на критични умения, управление на обратна връзка между връстници.

5. Създаване на официална страница в социалните медии

- Материали: компютри, достъп до интернет

- Времетраене: 30 минути

- **Задача:** Всяка група трябва да предложи идея и име за нея. Тази идея може да бъде марка, услуга, страст, хумористична идея. Задачата е да се създаде страница в социалните медии (Facebook, Twitter ...) с лого, основната тема на страницата, какво ще бъде публикувано, за какво ще се използва и за кого е насочена. Това може да бъде страница, която дава информация по всяка тема (например климатични промени, равенство между половете, музикални концерти в даден регион, предложения за хранене, добри практики в образованието и т.н.) в зависи от техните лични интереси на участниците. От тях зависи да състрадаването на страница в социалните медии с всички нейни подробности и цел, но учителите може да дадат някои общи примери в началото. След създаването на страниците, всяка група ще представи своята страница в социалните медии на цялата група чрез проектор или на голям екран, като обясни за какво става дума, какви са основните цели на страницата (напр. да привлече вниманието върху дадена тема, да даде предложения, да предложи хумор, да обяви услуги или продукт). След това цялата група може да даде обратна връзка и да обсъди какво мисли за представената страница. Смятат ли, че е полезна, забавна, добра идея? Биха ли последвали страницата?

- **Цели:** запознаване със собствени умения, развиване на основни умения за устно изразяване, определяне на цел/страст, развиване на групово обучение и управление на обратна връзка между връстници.

Инструменти за оценка и наблюдение

Въпросник за оценка на въздействието на някои точки, които да бъдат оценени преди и след обучението може да се използва. Те биха могли да бъдат :

1. Мога да намирам иновативни и оригинални решения на трудни проблеми.
2. Мога да вземам трудни решения.
3. Обичам да поемам отговорност.
4. Способен съм да определям и поставям цели.
5. Чувствам, че съм част от моята общност.
6. Чувствам се свързан с моята общност или група.
7. Имам близки хора, на които мога да се доверя.
8. Мога да поискам/извлека информация от асоциация, организация, клуб, социална група или общност.
9. Мога да разреша конкретен проблем в група.
10. Харесва ми да анализирам проблеми и да намирам решения.

11. Харесва ми да откривам нови общи неща.
12. Познавам моите способности и капацитет и се чувствам уверен в тях.
13. Умея да работя добре в екип.

Въпросникът за учебен стил на Колб е полезен инструмент, който може да определи какъв тип обучаващ се човек е, въз основа на класификацията на Honey and Mumford's: активист, рефлектор, теоретик или прагматик. Следните три връзки, втората от които включва определения на всеки стил на обучение. Третата връзка дава по-широко определение за класификацията на стила на учене на Honey and Mumford's

<http://www.bunbury.wa.gov.au/pdf/environment/u472/Appendix%2019%20U472%20Community%20Facilitator%20Kolb%20Questionnaire%20Final.pdf>;

<http://www.ycarhe.eu/uploads/Document/learning-styles-kolb-questionnaire.pdf>;

<https://www2.le.ac.uk/departments/doctoralcollege/training/eresources/teaching/theories/honey-mumford>).

Умения за изучаване е въпросник от колежа по физиотерапевти в Онтарио. Този въпросник позволява самооценката на редица умения, като определя тези, които трябва да бъдат развити. В тази широка гама от умения са включени и умения за учене.

https://www.collegept.org/docs/default-source/quality-assurance/qmf_skills_learningquestionnaire.pdf?sfvrsn).

7. Обществени и граждански компетентности

Учебните цели на този модул са:

- а) предоставяне на информация за същността на обществените и гражданските компетентности.
- б) създаване на план за развитие на тези компетентности при самотни родители.
- в) оценяване и разбиране на важноста на тези компетентности.

Гражданските компетентности позволяват на хората да действат отговорно в обществото и да взаимодействат с околните според ценности като прозрачност, откритост, социална отговорност и човешко достойнство. За разлика от други (напречни) компетентности, те се позовават на демократични ценности, които не се обясняват сами. Например, участието може да бъде разбрано по различен начин - някои групи хора пренебрегват демократичните принципи. За разлика от тях думата граждански се отнася до общото благо и към управляващите принципи на обществото и ни показва разликата между да действаме за свой собствен интерес и да действаме в интерес на общността или групите в неравностойно положение. Социалната компетентност се определя като способността за ефективно справяне със социалните взаимодействия. С други думи, социалната компетентност означава да се разбираме добре с другите, да умеем да изграждаме и поддържаме близки взаимоотношения и да реагираме по адаптивни начини в социалните среди.

У дома родителите могат да повлияят на гражданското съзнание чрез съзнателно насърчаване на навици и умения, които позволяват на децата да процъфтяват като допринасящи членове на своята общност. Голяма част от преподаването на граждански умения на по-малките деца включва социално-емоционално развитие в глобален или обществен контекст. Училищата служат като едно от най-добрите места за въвеждане на гражданско настроение чрез уроци, събрания и тържества. Родителите могат да засилят училищния опит и да предприемат това една стъпка напред, като се занимават с дейности у дома, които ще се превърнат в навици и отговорности през целия живот.

Обществените и гражданските компетентности включват лична, междуличностна и междукултурна компетентност и обхващат всички форми на поведение, които дават възможност на хората да участват по ефективен и конструктивен начин в социалния и професионалния живот, и по-специално във все по-разнообразните общества, и да разрешават конфликти, ако е необходимо. Те са свързани с личното и социалното благополучие. Разбирането на правилата на поведение и обичаите в различните среди, в които хората работят, е от съществено значение. Гражданската

компетентност дава възможност на хората да участват пълноценно в гражданския живот, основаващ се на познания за социални и политически концепции и структури както и за активно демократично участие. Социалната компетентност (обществената) се отнася до уменията, които ни помагат да взаимодействаме по позитивен начин с другите и да управляваме собствените си емоции. Тези умения са разнообразни и включват сред нашите умения за взаимоотношения, увереност, умения за справяне, съпричастност, саморегулация и самосъзнание. С други думи, социалната компетентност се отнася до това да се разбираме добре с другите, да умеем да изграждаме и поддържаме близки взаимоотношения и да реагираме по адаптивни начини в социалните условия, да разбираме емоциите и чувствата на другите и да можем да се поставим в обувките на другите. Предвид сложността на социалните взаимодействия, социалната компетентност е продукт на широк спектър от познавателни способности, емоционални процеси, поведенчески умения, социална осъзнатост и лични и културни ценности, свързани с междуличностните отношения. Всички тези умения са много важни в ежедневието ни, като сме отговорни за здравословните взаимоотношения със себе си и другите, сме продуктивни в нашите действия, отговорни като граждани, с чувство за цел и изпълнение. Също така литературата нарича всички тези умения „умения на бъдещето“, умения, които ще бъдат все по-необходими в дигиталния живот.

Терминът „активно гражданство“ съчетава елементи на участие и представителни елементи и е определен, както следва: „Участие в гражданското общество, общността и /или политическия живот, характеризиращо се с взаимно уважение и не насилие и в съответствие с правата на човека и демокрацията“ (Hoskins 2006, цитиран от Murray, стр. 24). Това определение подчертава важен елемент на активното гражданство, че не е участието само по себе си, а участието, основано на определен набор от принципи, основани на демократични ценности и права на човека. Действията или дейностите, които не се основават на демократичните ценности или не зачитат правата на човека, всъщност могат да бъдат вредни за демократичните институции и за различните социални групи. Качеството на изпълнение на активното гражданство се основава също на знанията и уменията на индивида, който може или не може да окаже влияние върху решението. Качествата на компетентния активен гражданин се наричат „гражданска компетентност“ и това ще бъде фокусът за обсъждане в рамките на тази глава.

В тази перспектива активните граждани и техните действия са вградени в специфична гражданска култура и по този начин те допринасят за по-голяма цел: промяната в гражданското общество, частните нагласи, както и политическите и икономическите системи.

Способността за споделяне и получаване

В своите исторически разсъждения за „Демокрацията и образованието“ Джон Дюи (1997) цитира два качествени критерия за „демократично“ образование на гражданите. Първо, той заявява, че хората трябва да имат способността „да получават и да вземат от други хора“, споделяйки огромен брой общи ценности и интереси. Придобиването на граждански компетенции означава създаване на приобщаваща комуникация и структури - даване на възможност на нови колеги и други заинтересовани страни да събират информация, да участват и да обсъждат собствените си проблеми. Второ, Дюи посочва, че хората трябва да "променят социалните си навици", за да развият "пълнотата и свободата", с която демократичната група търси взаимодействие с други групи. Например тази способност ни позволява да се адаптираме на различни работни места, където има различни навици и норми.

Уважение и практикуване на човешко достойнство

Едно основно предположение за хуманизма е, че всички хора и същества имат специална стойност и че ние трябва да изпитваме фундаментално уважение към всички живи същества. Ето защо ние виждаме правата и възможностите на всеки индивид за социално участие като фокус на моралната ни система. Ние считаме, че хората търсят само реализация, да имат връзка с целите и убежденията, които стоят зад тяхното поведение, и тяхната вътрешна мотивация се активира, когато смятат, че тези поведения и убеждения са в хармония. Например, чрез образование достигаме до зачитане на правата и личния живот на други хора.

Направи промяна: решаваща роля за инициатива за промяна

Както самият модел на компетентност поставя акцент върху практическото прилагане на опит и знания, така и моделът на гражданска компетентност трябва да включва аспекта на ангажираност и инициативност. Въпреки това, моделът на компетентност на ЕС споменава този аспект, както и ОИСР, но в повечето модели възможността да се започне промяна, да се проявява инициатива и активно да се реализират визии в социалния живот е още по-тясно поставено на предприемачеството или лидерството. Считаме, че трябва да се включат активните аспекти, ако решите да създадете образование около гражданските компетенции.

Ролята на ръководителите и учителите

Какъв е вашият приоритет? Какво мислите за демокрацията, гражданското участие и социалните промени? Тези въпроси водят до заключението, че ръководителите и учителите също са важни участници в гражданското образование. Като отговорни и демократични граждани те практикуват образованието по демократичен начин и въвеждат тези практики в своите

организации и образователни институции, като по този начин допринасят за по-демократична корпоративна култура. Освен това, те обучават тези умения, като улесняват гражданските компетенции. Начинът да го направите може да бъде да центрирате образователния си формат, който може да бъде училищен урок, дейност или програма върху аспектите на гражданските компетенции, които са от решаващо значение за вашия контекст - и които вашите ученици определиха като решаващи условия за тяхното включване и се чувстват подготвени да действат. Държавите от Европейския съюз се съгласиха, че „гражданската компетентност“, която обхваща знанията, уменията, ценностите и нагласите, необходими, за да се разглежда като активен гражданин, е една от осемте ключови компетенции, изисквани от образованието и обучението за „лична реализация, активно гражданство, социална сближаване и работоспособност в общество на знанието“ (ЕК, 2018).

За да помогнат на всеки индивид да развие социална компетентност, учителите/ръководителите и професионалистите трябва да разберат разликите между всеки човек, да знаят как да оценяват социалната компетентност и да използват техники, които подпомагат развитието на гражданските и социалните умения.

РАМКА ЗА ГРАЖДАНСКИ И СОЦИАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ОБЩЕСТВО НА ЗНАНИЕТО				
Област	Определение на компетентността	Компетентността се състои от следните елементи на знания, умения, нагласи подходящи за контекста:		
Междоличностни , между културни и социални компетентности	<i>Междоличностните компетенции обхващат всички форми на поведение, които човек трябва да овладее, за да може да участва ефективно, конструктивно, да разрешава конфликт в социалния живот, във взаимодействие с другите в личен, семеен или обществен контекст.</i>	Знания	Умения	Нагласи
		<i>Разбиране на правила на поведение и начини, общоприети или популяризирани в различни общества. Осъзнаване на понятията за индивид, група, общество и култура и историческата еволюция на тези понятия. Знания как да поддържаме добро здраве, хигиена и хранене за себе си и семейството. Разбиране на между културното измерение в европейските и други общества.</i>	<i>Способност за конструктивна комуникация в различни социални ситуации (толерирание на възгледите и поведението на другите; осъзнаване на индивидуалната колективната отговорност). Способност за създаване на увереност и съпричастност в другите. Способност за изразяване на чувство на неудовлетвореност по конструктивен начин (контрол на агресията и насилието или само разрушителни модели на поведение). Способност да се</i>	<i>Показване на интерес и уважение към другите. Желание за преодоляване на стереотипи и предразсъдъци. Стремение към компромиси. Интегритет Отстояване.</i>

			<p><i>поддържа степен на разделяне между професионалната и личната сфера на живот. Осъзнаване и разбиране на националната културна идентичност на Европа и останалия свят; способност да виждате и разбирате различните гледни точки.</i></p>	
--	--	--	---	--

РАМКА ЗА ГРАЖДАНСКИ И СОЦИАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ОБЩЕСТВО НА ЗНАНИЕТО				
Област	Определение на компетенцията	Компетентността се състои от следните елементи на знания, умения, нагласи подходящи за контекста:		
Граждански компетентност и	<i>Обхватът на гражданските компетенции е по-широк от този на междуличностните поради тяхното съществуване на обществено ниво. Те могат да бъдат описани като набор от компетенции, които позволяват</i>	Знания	Умения	Нагласи
		Познаване на гражданските права и конституцията на приемащата държава, обхвата на нейното правителство. Разбиране на ролите и отговорностите на	<i>Участие в дейности на общността/съседството, както и във вземането на решения национално и европейско равнище; гласуване в избори.</i> <i>Способност за появяване на</i>	Чувство за принадлежност към нечие населено място, страна, ЕС и Европа като цяло и част от света. Желание за участие в демократично вземане на решения на всички нива. Нагласа за доброволчество и

	<p><i>постигането на участие в гражданския живот.</i></p>	<p>институциите, свързани с разработването на политики. Познаване на ключови фигури в местните и национални власти; политически партии. Разбиране на понятия като демокрация, гражданство, международни декларации, които ги изразяват. Познаване на основните събития, тенденции и причинители на промяната в националната, европейската и световната история; настоящето положение на Европа и нейните съседи.</p>	<p><i>солидарност чрез интерес и помощ за решаване на проблеми, засягащи местната или по-широка общност. Възможност за ефективно взаимодействие с институциите в публичното пространство. Възможност за печалба от възможностите, които предоставя ЕС. Необходими умения в езика, който се говори в страната.</i></p>	<p>участие в граждански дейности, подкрепа за социални многообразие и социално сближаване. Готовност за зачитане на ценностите и личния живот на другите със склонност да реагират срещу антисоциалното поведение. Приемане на концепцията за правата на човека и равенството като основа за солидарност и отговорност в съвременните демократични общества на Европа; приемане на равенство между мъжете и жените. Оценяване и разбиране на разликите между ценностните системи на различни религиозни или етнически групи. Критичен прием на информация от средствата за масова информация.</p>
--	---	--	---	---

По отношение на ученето на активно гражданство, ученето през целия живот както и различни социални условия, а не само в училище се считат за важни характеристики на ученето на активно гражданство. Образованието и обучението за активно гражданство се определя като „възможности за обучение (формални, неформални и неофициални), които се появяват на всеки етап от жизнения цикъл, които улесняват или насърчават активното гражданство“ (Hoskins 2006). Списък на знанията, уменията, нагласите и ценностите за активно гражданство е определен (Hoskins 2008) и се използва в рамките на доклада за напредъка на Европейската комисия (2008). Разработен е теоретичен модел на процеса на учене на активно гражданство. Този теоретичен модел (фигура 6) представя идеалните взаимоотношения, като се вземат предвид възможните променливи между обучението, гражданската компетентност и активното гражданство. Теорията е, че чрез опит от обучение като формално образование се развива гражданска компетентност (граждански знания, умения, нагласи и ценности) и това дава възможност на хората да станат активни граждани.

Социалната компетентност се определя като способността за ефективно справяне със социалните взаимодействия. С други думи, социалната компетентност се отнася до това да се разбираме добре с другите, да умеем да изграждаме и поддържаме близки взаимоотношения и да реагираме по адаптивни начини в социалните условия. Предвид сложността на социалните взаимодействия, социалната компетентност е продукт на широк спектър от познавателни способности, емоционални процеси, поведенчески умения, социална осъзнатост и лични и културни ценности, свързани с междуличностните отношения. За допълнително усложняване на разбирането на това понятие социалната компетентност зависи от характеристиките на развитието (т.е. очакванията за социална компетентност варират според възрастта на човека), конкретната социална ситуация (т.е. хората могат да бъдат социално компетентни в една ситуация, но не и в друга, или дете може да изглежда по-компетентно при взаимодействие със социално квалифициран партньор, отколкото със срамежлив човек), и културни характеристики (т.е. специфичните актове на социална компетентност са обвързани с културните очаквания).

У дома родителите могат да повлияят на гражданското съзнание чрез съзнателно насърчаване на навици и умения, които позволяват на децата да процъфтяват като допринасящи членове на своята общност. Голяма част от преподаването на граждански умения на по-малките деца включва социално-емоционално развитие в глобален или обществен контекст. Училищата служат като едно от най-добрите места за въвеждане на гражданско съзнание чрез уроци, събрания и тържества, но също така възрастните и родителите могат да повече за тези

компетентности. Родителите могат да засилят училищния опит и да предприемат една стъпка по-напред, като се занимават с дейности у дома, които ще се превърнат в навици и отговорници през целия живот, като се научат да бъдат активни граждани и модели за децата си. Това са няколко прости практики и дейности, които родителите могат да използват у дома, за да бъдат граждански семейства:

1. Модел на гражданство онлайн. Отнасяйте се с хората с уважение, дори и при стресови ситуации като шофиране или напрегнати взаимодействия лице в лице.
2. Модел на уважение към другите и техните ценности и идеи чрез активно слушане и обмисляне на мнението на другите.
3. Говорете с децата си за социалната отговорност и ефектите, които нашите действия имат върху тях.
4. Направете занимание включващо граждански дейности, като например игрите iCivics, за да научите заедно как работи правителството по ангажиращ начин.
5. Насърчете глобалното гражданство и работа в екип, като запишете децата си за спорт, обществени групи или скаути.
6. Регистрирайте се, за да гласувате. Говорете за акта на гласуване. Заведете децата си до урните.
7. Участвайте в местната власт. Присъединете се към местните граждански групи или основете такава. Присъствайте на заседанията на съседните съвети или на кметството. Нека децата ви знаят защо го правите.
8. Заведете децата си да посетят кметството или сградата на законодателната власт.
9. Водете децата със себе си, когато извършвате доброволни дейности във вашата общност или любима организация с нестопанска цел.
10. Рециклирайте и намалете въглеродните отпадъци. Обяснете защо е важно на децата си.
11. Намерете вашия квартал, град, област и държава в Google Maps и обсъдете географската топография.
12. Напишете писмо до бабите и дядовците или други роднини и отидете до пощата, за да изпратите писмото, за да видят граждански дела в действие.
13. Обсъдете ефекта, който медиите, рекламите имат върху ежедневните ни решения.
14. Прочетете биографична картина и книги с глави за исторически личности.
15. Използвайте подходящи за деца сайтове за новини и текущи събития за обсъждане на отговорната журналистика.

Домът трябва да служи като първа детска гражданска лаборатория. Ако децата ще изучат ефективно гражданско обучение, преподаването трябва да бъде засилено у дома и в млада

възраст. Взаимодействията с братята и сестрите, дисциплинарните действия и семейните ценности и традиции са страхотни възможности за ангажиране на малките деца в гражданството и гражданското съзнание. Основната цел за родителите, които искат да отгледат малки граждани, е да моделират поведения, които учат децата, че те принадлежат, като искани членове на обществото и имат споделена отговорност да помогнат да създадат света, в който искат да живеят.

За постигане на социални и граждански компетенции, възрастните се нуждаят от опит за обучение и практически упражнения, които могат да бъдат получени по време на някои обучения и семинари, различни учебни контексти. Друга стратегия е да се следва стъпка по стъпка подхода и да проследява напредъка като част от стратегия за личностно развитие, контролирана от професионалист.

Практически Упражнения

Проучванията доказват ефективността на шестте доказани практики в гражданското обучение:

- Преподаване по правителство, история, право, демокрация и икономика;
- Обсъждане на текущи събития и противоречиви въпроси;
- Учебно обслужване, обвързано с учебната програма и инструкциите;
- Извънкласни дейности, свързани с училището, общността и местната власт;
- Участие на ученици в училищно управление и
- Стимулации на демократични процеси.
- Проектно-базираното-обучение е основен компонент на доброто гражданско образование по редица причини. Първо, проектите са чудесен начин за студентите да се упражняват като добри граждани. Те могат да разработват политически решения, научни изтлявания, и да вземат интервюта от държавни служители.

1. Глобална класна стая

Цел: включване на участниците в решаването на глобални проблеми и намирането на решения, които отговарят на всички контексти

Продължителност: 2-3 часа

Материали: материали за общо обучение, столове, достатъчно място, мобилни телефони или лаптопи, достъп до интернет.

Моделът на ООН е автентична симулация на Общото събрание на ООН, Съвета за сигурност на ООН или друг многостранен орган, който запознава студентите със света на дипломатията, преговорите и вземането на решения

(https://en.wikipedia.org/wiki/Global_Classrooms).

В моделът на ООН, студентите влизат в обувките на посланици на държави, които са членове на ООН, от Аржентина до Зимбабве. Студентите, по-известни като „делегати“, обсъждат актуални въпроси в общия дневен ред на организацията. Те подготвят проекти на резолюции, замислят стратегия, преговарят с поддръжници и противници, разрешават конфликти и се ориентират в процедурните правила на ООН - всичко в интерес на решаването на проблеми, които засягат света.

Преди да изиграят своите посланически роли в модела на ООН, студентите изследват конкретен глобален проблем, който трябва да бъде решен. Проблемите са извлечени от днешните заглавия. Делегатите на модела на ООН научават как международната общност действа по отношение на загрижеността си за мира и сигурността, правата на човека, околната среда, храните и глада, икономическото развитие и глобализацията.

2. Планиране

Цел: запознаване на участниците в различни шаблони, които могат да използват в различни контексти

Продължителност: 1-2 часа

Материали: материали за общо обучение, мобилни телефони или лаптопи, достъп до интернет.

(<https://www.communityplanningtoolkit.org/sites/default/files/Engagement.pdf>)

Планировникът е набор от документи, които насочват участниците към процесите на избор на проблем, предприемане на граждански действия и подготовка на доклад за техния проект.

Предложение: Участниците подготвят предложение, за да ви убедят, че проблемът/въпросът, върху който искат да работят, е достоен за дългосрочен проект. **Размишлявайки чрез:** Участниците анализират причините/последниците и предлагат първите си граждански действия за ваше одобрение.

Гражданска акция: Участниците докладват за последните си граждански действия, проследяват знанията, уменията и нагласите, които са придобили, и предлагат следващо гражданско действие за ваше одобрение.

Доклад: Участниците обсъждат гражданските действия, които са предприели, и влиянието, което са направили върху избрания от тях проблем /въпрос, като отразяват собственото си обучение.

Например, група граждани от един и същи квартал могат да използват метода за планиране, за да решат общ проблем от своя район. Едната група избра проблема с замърсяването на въздуха. След този етап всички групи трябва да анализират причините за замърсяването на въздуха от своята зона и да намерят някои решения (например засаждане на дървета). Те трябва да изберат решение и да направят това гражданско действие. В крайна сметка ще имаме цяла група, която участва в засаждането на дървета в общото пространство, което споделят.

3. Проектно-базирано обучение – Проект „Гражданин“ (<http://civiceducator.org/what-is-project-citizen-civics-education/>)

Цел: обучение по публична политика. проследяване на процеса на изследване на даден проблем и разработване на предложение за справяне с този проблем.

Продължителност: 2-3 часа

Материали: Материали: материали за общо обучение, мобилни телефони или лаптопи, достъп до интернет.

Проект „Гражданин“ е проектна програма за обучение, създадена от Центъра за гражданско образование. Обучава учениците на публичната политика. Обучението става, през процеса на проучване на проблем и разработване на предложение за правителството да се справи с този проблем.

Преглед на това как работи „Проект Гражданин“

Проектът „Гражданин“ започва с въведение в правителството и гражданите. В хода на няколко урока учениците научават основните принципи на нашето демократично общество, разликата между публичната политика и частното предприятие и малко за това какво може да направи правителството за справяне с проблемите.

Първа стъпка: Определяне на проблем

Следващата фаза на проекта е да се определи проблем. Може също така да се съсредоточите върху проблемите в страната, местни/регионални или европейски.

Такива примери за проблеми могат да бъдат:

- На местно ниво: обновяването на детска площадка в общността или липсата на участие на младите хора в доброволчески акции.
- На равнище държава: положението на младите лица, които се грижат или самотата на по-възрастното население.
- На европейско ниво: безработицата на младите хора, миграцията, пред която са изправени страните от ЕС, или кризата с изменението на климата.

Това е групов проект и затова трябва да намерите начин целият клас да се съгласи по една тема. В края на краищата учениците ще разделят презентацията на по-малки компоненти и групи, така че идеалният размер на групата е някъде около 16 до 20.

Втора стъпка: Проучване и определяне на проблема

След като студентите се съгласят по темата, те трябва да направят някои проучвания. Това трябва да включва традиционно събиране на данни и статистика. Но също така трябва да се направи събиране на данни във вашата общност - анкети, интервюта, настолни изследвания и т.н. Това изследване трябва да помогне да се определи проблема и да се покаже, че има нещо, което трябва да бъде решено.

Трета стъпка: Определяне на потенциални обществени решения на проблема

След това студентите трябва да започнат да работят върху потенциални решения на проблема. Те трябва да определят две или три потенциални решения. След като са достигнали до две или три решения, трябва да направят някои проучвания върху тях. Някой опитал ли е тези решения преди? Има ли доказателство за тяхната ефикасност? Какво мислят хората за тях? Какви са плюсовете и минусите? Ако законодател е въвел това решение, интервюирайте ги, за да получите тяхната гледна точка.

Четвърта стъпка: Изберете решение и направете неговия случай

След като групата старателно проучи потенциалните решения на проблема, трябва да изберат едно. Може да не намерят перфектно решение, но трябва да се споразумеят за едно, което могат да подкрепят и застъпят. Това често е предизвикателството на публичната политика - избор на несъвършено решение, което се подобрява при проблемна ситуация.

Стъпка пета: Разработете план за действие

Предпоследната стъпка е да определите как да се застъпите за избраното от вас решение. Тук знанията за политическия процес стават важни. Студентите трябва да разберат кои са заинтересованите страни със силата да разрешат проблема и какви лостове могат да извлекат гражданите, за да ги мотивират да действат.

Това може да бъде кампания за писане на писма, изказвания на заседанията на Борда на образованието, активизъм в социалните медии и други. Но тя трябва да изложи подробно могат да мотивират заинтересованите страни да предприемат действия.

Стъпка шеста: Представете презентацията на заинтересованите страни

Последната част е да представи всичко в презентация и да се изнесе пред група със сила на действие. За местен въпрос можете да го представите на Съвета по образование или на Общинския съвет. Може да представите проблем за цялата държава пред законодателите или пред законодателен комитет. Може да се започне от малка НПО от вашия район.

Участниците придобиват знания и умения, като работят за по-дълъг период от време, за да проучат и да отговорят на един ангажиращ или сложен въпрос, проблем или предизвикателство, като изгражда умения за цял живот. Успехът в живота изисква повече от знания и умения. Участниците се научават как да поемат инициатива, да бъдат отговорни и да изградят добро отношение. Те се научават да изграждат увереността си, да решават проблеми, да работят в екипи и да комуникират идеи. Проектно-базираното обучение също дава възможност на участниците да изследват проблеми и предизвикателства, които имат приложения в реалния свят, увеличавайки възможността за дългосрочно запазване на умения и понятия.

Инструменти за оценка и наблюдение

За наблюдение на крайната оценка на развитието на компетенциите, можете да използвате различни инструменти като: въпросници, интервюта, наблюдение, дискусии, игри, промени в поведението.

Например, някои въпроси, които могат да помогнат:

- Как създадох нови социални взаимоотношения? Какво мина добре? Какво не се разви добре?
- Поех ли инициативата, обърнах ли към другите и помогнах ли другите?
- Кога най-ефективно взаимодействах с другите?
- Как подобрих способността си да работя в екип?
- Какви други социални компетенции развих по време на това обучение?

Пример за добра практика при работата със самотни родители

Център за самотни родители – Будапеща, Унгария

В Унгария 300,000 семейства са на самотни родители. В резултат на това, 500,000 деца се отглеждат само от майка или баща. Именно на тях помага Центърът за самотни родители.

Центърът за самотни родители бе открит през май 2018 г. , от тогава:

- 7600 семейства са се възползвали от услуги и са получили помощ
- 800 професионалисти са участвали в организирани събития
- 80 доброволци помагат на работата на Центъра
- Организира семинари и професионални обучения за 50 НПО
- Организирани са събития за 150 деца и родители, живеещи извън границите на Унгария
- Центърът е организирал и осигурил почивки и къмпинг за 3100 родители и деца

Самотните семейства се подпомагат с безплатни услуги, събития, подкрепа и дарения.

Центърът е кризисен център, който подпомага организирането на събития.

За повече информация можете да посетите:

www.singleparents.hu

ИЗТОЧНИЦИ

- Basic mathematics concepts, lessons, tests <https://www.basic-mathematics.com/>
- Maths unlimited, online tests and worksheets <https://eu.edugain.com/>
- Mean, median and mode review <https://www.khanacademy.org/math/statistics-probability/summarizing-quantitative-data/mean-median-basics/a/mean-median-and-mode-review>
- Range <https://www.mathgoodies.com/lessons/vol8/range>
- Probability <https://www.mathsisfun.com/data/probability.html>
- Basics of statistical analysis <https://whatis.techtarget.com/definition/statistical-analysis>
- The different uses of statistics in everyday life <https://www.learnpick.in/blog/different-uses-of-statistics-in-daily-life>
- A short video on statistics <https://www.youtube.com/watch?v=055JhRCO8fA>
- Physics and Chemistry concepts <https://study.com/academy/lesson/teaching-physics-chemistry-concepts-in-early-childhood.html>
- What is physics? <https://www.khanacademy.org/science/physics/one-dimensional-motion/introduction-to-physics-tutorial/a/what-is-physics>
- Introduction to the major laws of physics <https://www.thoughtco.com/major-laws-of-physics-2699071>
- Examples of physics in everyday life <https://studiousguy.com/10-examples-of-physics-in-everyday-life/>
- The laws of thermodynamics <https://www.khanacademy.org/science/biology/energy-and-enzymes/the-laws-of-thermodynamics/a/the-laws-of-thermodynamics>
- The fundamental laws of electricity <https://testguy.net/content/272-Basic-Electrical-Theory-The-Fundamental-Laws-of-Electricity>
- Darwin, evolution, natural selection <https://www.khanacademy.org/science/biology/her/evolution-and-natural-selection/a/darwin-evolution-natural-selection>
- Safety with gas <https://www.arrivealive.mobi/safety-with-gas>
- Ala-Mutka, K., Punie, Y., & Redecker, C. (2008). Digital Competence for Lifelong Learning. Luxembourg: Institute for Prospective Technological Studies.
- Chan, B., Churchill, D., & Chiu, T. (2017). Digital Literacy Learning in Higher Education through Digital Storytelling Approach. Journal of International Education Research, 13(1), 1-16.
- Council of Europe. (2007). Key Competences for Lifelong Learning. European Reference Framework. Luxembourg: Office for Publications of the European Communities.
- Couto, M., Lucas, C., Brites, M., & Pereira, L. (2018). Digital Literacy in Europe: Best Practices in Six Countries. EDULEARN18 Conference, (pp. 3530-3538). Palma, Mallorca.
- D.Zhang, & Livingstone, S. (2019). Inequalities in how parents support their children's development with digital technologies. Department of Media and Communications.
- DefinedSTEM. (n.d.). A Guide to Project-Based Learning for K-12 Educators. DefinedSTEM.

- Gutierrez Martin, A., & Tyner, K. (2012). Media Education, Media Literacy and Digital Competence. Media Literacy in Multiple Contexts, 19, 31-39. Retrieved from <https://www.revistacomunicar.com/indice-en/articulo.php?numero=38-2012-05>.
- Helsper, E., van Deursen, A., & Enyon, R. (2015). Tangible Outcomes of Internet Use. Digital Skills to Tangible Outcomes Project Report. Retrieved from www.oii.ox.ac.uk/research/projects/?id=112
- Kampylis, P., Punie, Y., & Devine, J. (2015). Promoting Effective Digital-Age Learning- A European Framework for Digitally-Competent Educational Organisations. European Union.
- Libreau, G. (2017). Digital Competences. Brussels: European Commission.
- McGarr, O., & Mcdonagh, A. (2017). Digital Competence in Teacher Education. Output 1 of the Erasmus-funded Developing Student Teachers' Digital Competence (DICTE). Retrieved from <https://dicte.oslomet.no/>
- Ortlieb, E., Cheek Jr., E., & Semingson, P. (2018). Best Practices in Teaching Digital Literacies. Bingley: Emerald Publishing Limited.
- Pavlick, J. (2017). Challenges of parental responsibility in the digital age: A global perspective. Retrieved 11 2, 2020, from LSE: <https://blogs.lse.ac.uk/parenting4digitalfuture/2017/12/13/challenges-of-parental-responsibility/>
- Redecker, C., & Punie, Y. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- Silva, K. D., & Behar, P. (2019). Digital Competences in Education: A Discussion of the Concepts. Educao em Revista. doi:http://www.scielo.br/scielo.php?pid=S010246982019000100419&script=sci_arttext&tlng=en
- van Deursen, A., & van Dijk, J. (2009). Improving digital skills for the use of online public information and services. Government Information Quarterly, 26, 333-340.
- van Deursen, A., & van Dijk, J. (2014). Digital Skills: Unlocking the Information Society. New York: Palgrave MacMillan.
- van Laar, E., van Deursen, A., van Dijk, J., & de Haan, J. (2017). The relation between 21st century skills and digital skills or literacy: A systemic literature review. The relation between 21st century skills and digital skills or literacy: A systemic literature review. doi:10.1016/j.chb.2017.03.010
- Yu, T., Lin, M., & Liao, Y. (2017). Understanding factors influencing information communication technology adoption behavior: The moderators of information literacy and digital skills. Computers in Human Behavior, 71, 196-208.
- A resource for new entrepreneurs and willing to become one <https://www.entrepreneur.com>
- Materials on entrepreneurship and lifestyle entrepreneurship <http://www.ace-erasmusplus.eu>
- Entrepreneurial skills description https://www.mindtools.com/pages/article/newCDV_76.htm
- Most Important Skills Entrepreneurs Need <https://www.forbes.com/sites/quora/2017/09/11/what-are-the-most-important-skills-entrepreneurs-need/#7fb465bb106c>
- Writing a business plan <https://articles.bplans.com/how-to-write-a-business-plan-updated-for-2020/>
- Market research methods <https://www.brandwatch.com/blog/market-research-methods/>

- <https://www.youthpass.eu/es/youthpass/documentation/action-2/key-competence-learning-to-learn/>
- <http://keyconet.eun.org/learning-to-learn>
- <https://www.educationdegree.com/articles/educational-learning-theories/>
- <https://www.verywellmind.com/learning-theories-in-psychology-an-overview-2795082>
- <https://www.simplypsychology.org>
- <https://www.psychology.org/resources/educational-psychology-theories>
- <https://www.instructionaldesign.org/theories/experiential-learning/>
- https://serc.carleton.edu/integrate/teaching_materials/civic_engagement/evaluate_civic.html
- <https://www.youthpass.eu/en/youthpass/documentation/action-2/key-competence-social-and-civic/>
- G. Almond, S. Verba: The Civic Culture. Political Attitudes and Democracy in Five Nations, Princeton 1963
- L. Pye, S. Verba (Ed.): Political Culture and Political Development; Princeton, 1972 (2. edition)
- R. D. Putnam: Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community; New York 2000;
- <http://www.ecs.org/clearinghouse/01/10/48/11048.pdf>
- <https://www.icivics.org/DemocracyAtPlay-Family>
- <https://www.intechopen.com/books/early-childhood-education/promoting-the-social-competence-of-each-and-every-child-in-inclusive-early-childhood-classrooms>
- https://issuu.com/csg.publications/docs/civics_toolkit_2017_web
- <http://www.ecs.org/clearinghouse/01/10/48/11048.pdf>
- Murray Print, Dirk Lange, Civic Education and Competence for engaging citizens in democracies. Springer Science & Business Media, 2013
- John Dewey, Democracy and Education, 1997
- https://en.wikipedia.org/wiki/Global_Classrooms
- <https://www.pblworks.org/what-is-pbl>
- https://my.pblworks.org/resource/document/project_design_rubric
- https://my.pblworks.org/resource/document/project_assessment_map
- https://my.pblworks.org/resource/document/project_work_report_team
- https://my.pblworks.org/resource/document/project_presentation_audience_feedback_form
- <https://www.edutopia.org/project-based-learning>
- <https://www.teachthought.com/project-based-learning/a-better-list-of-ideas-for-project-based-learning/>
- <https://www.innovationunit.org/wp-content/uploads/2017/04/Work-That-Matters-Teachers-Guide-to-Project-based-Learning.pdf>
- <https://www.edutopia.org/project-based-learning-guide-implementation>
- <https://inservice.ascd.org/project-based-learning-creates-exemplary-citizens/>
- <https://www.socialstudies.org/c3>